

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

Diplomová práce

Problematika trestní odpovědnosti právnických osob

–

rok po nabytí účinnosti zákona č. 418/2011 Sb.

Jan Gallivoda

JUDr. Simona Stočesová, Ph.D., LL. M.

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Problematika trestní odpovědnosti právnických osob - rok po nabytí účinnosti zákona č. 418/2011 Sb.*, vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni dne

Podpis

Chtěl bych touto cestou poděkovat Dr. Karl Günther Wilfurth, za pomoc
s Německým

Obsah

Úvod	5
1. Vymezení relevantních právních pojmů	7
1.1. Historický vývoj pojmu právnická osoba	7
1.2. Pojem právnická osoba v českém právním řádu	9
1.3. Způsobnost právnických osob k právům a povinnostem, způsobnost právnických osob k právním úkonům a deliktní způsobnost právnických osob	17
2. Právní odpovědnost	20
2.1. Pojem právní odpovědnosti	20
2.2. Základní prvky právní odpovědnosti	21
2.3. Právní odpovědnost právnických osob ve vztahu k tvorbě ZTOPO	24
2.4. Funkce právní odpovědnosti, její klasifikace	26
2.5. Trestní odpovědnost	26
2.6. Trestní odpovědnost z hlediska potřeby zavedení trestní odpovědnosti právnických osob	27
2.7. Důvody uváděné proti zavedení „pravé“ trestní odpovědnosti právnických osob před vznikem ZTOPO	31
3. Historický vývoj trestní odpovědnosti právnických osob v ČR a ostatních státech, současná právní úprava v některých evropských státech	34
3.1. Historický vývoj trestní odpovědnosti právnických osob ve světě	34
3.2. Úsilí o zavedení trestní odpovědnosti právnických osob v České republice	38
3.3. Trestněprávní normy upravující trestní odpovědnost právnických osob v některých evropských zemích	42
3.4. Problematika trestní odpovědnosti právnických osob na vědeckých fórech	47
4. Exkurz do právní úpravy problematiky trestně právní odpovědnosti právnických osob v německém právu	47
5. ZTOPO v aktuálním znění.	49
5.1. Obecný úvod k ZTOPO	49
5.2. Předmět úpravy, systematika ZTOPO a vztah k jiným právním předpisům	50
5.3. Podoba zákona z hlediska výkladu jednotlivých vybraných základních ustanovení	53
Závěr	59

Cizojazyčné resumé	67
Seznam použité literatury	69
Seznam použitých zkratek	71

Úvod

Nastudováním dané problematiky jsem se musel odchýlit od zadání uloženého na portále, neboť problematiku jsem měl možnost poznat hlouběji a důkladněji. Problematika trestní odpovědnosti právnických osob představuje a představovala velmi diskutované téma, a to nikoli jen mezi právníky. Potřeba vzniku nového zákona byla svého času velmi diskutovaným tématem, zvláště pak proto, že někteří odborníci varovali před velmi nesnadnou a obtížnou aplikací právní normy v praxi. K tomu všemu také nahrávala poměrně nejednotná právní úprava v okolních zemích, kdy ne všechny státy, respektive odborníci v nich, cítili potřebu problematiku řešit tvorbou zvláštního zákona. O těchto skutečnostech podrobně pohovořím v další části mé práce.

Nejprve se budu věnovat definici právních pojmů, které jsou podstatné ve vztahu k problematice trestní odpovědnosti právnických osob. Poté se budu věnovat problematice geneze zákona č. 418/2011 Sb. ve vztahu k historickým souvislostem, které k tvorbě zákona vedly. Dále pak pohovořím o srovnatelné právní situaci v některých evropských státech a řešení právní problematiky zde. Konečně pak se budu věnovat některým stěžejním ustanovením citovaného zákona o trestní odpovědnosti právnických osob ve vztahu k uvedení těchto norem do praxe. Budu citovat některé politické články.

Závěrem si pak dovolím vyslovit svůj vlastní názor na to, zda skutečně je v našem právním prostředí potřebný a nezbytný tento zákon jako speciální právní norma.

V této souvislosti mohu již na tomto místě konstatovat, že je poměrně obtížné hodnotit uplatnitelnost zmíněného zákona a právních norem v praxi, protože na rozdíl od jiných obdobných problematik absentuje konstantní judikatura a rovněž není k dispozici ani příliš odborných článků k této problematice.

Smyslem mojí práce není omezit se na konstatování, že zmíněný zákon je formálně dobře napsán a nelze mu v tomto smyslu nic vytknout, protože to podle mého názoru není žádné zásadní hodnotící kritérium. Tímto kritériem je pro mě otázka srozumitelnosti v rámci aplikace právní normy v praxi obecně.

Při přípravě svojí práce jsem měl v úmyslu se seznámit s některými konkrétními příklady z praxe a za tím účelem jsem kontaktoval příslušná státní zastupitelství a soudy v Plzni. Bylo mi řečeno, že od doby účinnosti zákona o trestní odpovědnosti právnických osob nebyl v praxi v Plzeňském kraji realizován jediný případ. Tato skutečnost mě velmi překvapila, nicméně ji považuji za velmi zásadní. Buď je to tedy tak, že v tomto smyslu evidujeme v Plzeňském kraji nulovou „kriminalitu“ právnických osob, anebo orgány činné v trestním řízení nevyužívají nebo se bojí využívat aplikace příslušných ustanovení citovaného zákona.

Domnívám se, že tuto nepřehlédnutelnou skutečnost je třeba věnovat právní analýze, protože smyslem mojí práce je pokusit se odpovědět na otázku, proč tomu tak je. Časový úsek doby delší než jednoho roku od nabytí účinnosti zákona o trestní odpovědnosti právnických osob považuji za dostatečný časový úsek pro to, aby bylo možné vyvozovat ve výše uvedeném smyslu o relevantních právních názorech a analýzách.

Budu samozřejmě velmi rád, pokud dojde k zásadní změně současného stavu realizovaných případů v praxi, ale osobně jsem v tomto smyslu skeptický, a to z několika zásadních důvodů, o kterých bych si dovolil pohovořit v dalších kapitolách mé práce.

Moje práce je sepisována k právnímu stavu ke dni 1.3.2013.

1. Vymezení relevantních právních pojmů

Máme-li začít od úplného začátku, je třeba si vymežit a definovat jednotlivé pojmy, které jsou podstatou problematiky trestně právní odpovědnosti právnických osob. Pohovoříme tedy o pojmu právnická osoba a právní odpovědnost. Budeme se zabývat definicí pojmu, historickým vývojem, současnou právní úpravou, jednáním právnické osoby a problematikou a funkcí právní odpovědnosti.

Domnívám se, že tyto záležitosti obecné problematiky jsou notoricky známé, že tedy jejich představením nevznesu do problematiky nic převratného. Nicméně je nutné alespoň stručně s těmito pojmy pracovat, abychom mohli dále posoudit historický vývoj této problematiky nejen u nás, ale i v sousedních zemích tak, abychom posléze dospěli k tomu, z jakého důvodu v některých sousedních zemích na rozdíl od nás právní experti neměli za to, že je nutný vznik speciálního zákona k trestní odpovědnosti právnických osob.

1.1. Historický vývoj pojmu právnická osoba

Výklad pojmu právnická osoba je pro účely této práce nutné zjednodušit a zkrátit, a to s ohledem na požadavek týkající se rozsahu diplomové práce. Subjektivní práva a povinnosti byly původně přiznány pouze fyzickým osobám, avšak společenským vývojem bylo čím dál tím více zřejmé, že zabezpečování lidských potřeb nelze již zajistit toliko prostřednictvím fyzických osob. V českém právním prostředí se tento pojem objevuje poprvé až v 19. století zejména v souvislosti se značným rozvojem obchodu a hospodářství, když před tímto obdobím

se právnické osoby označovaly pojmy jinými, konkrétně jako osoby „morální“, „fiktivní“ apod.¹

Tyto původně užívané pojmy vycházely již z dob římského práva, kde se můžeme setkat s počátky kolektivních subjektů. V oblasti práva římského se se tyto osoby dělily na korporace a nadace, přičemž se vycházelo z toho, že se jedná o útvary uměle vytvořené lidmi, jež existují toliko v rámci práva, nikoliv tedy v reálném životě.²

Pokud jde o definici pojmu právnická osoba, rozlišuje právní nauka několik právních teorií a jejich podskupin, které se pokoušejí vymezit obsahový význam pojmu právnická osoba. Pro účely této práce stručně shrnu podstatu teorie fikce a dále teorie reality, které svými postoji znamenají ty naprosto nejextrémnější pohledy na právnické osoby a jejich definici.

Teorie fikce byla vytvořena na konci 19. století romanistou Carlem Fridrichem von Savigny³ a představuje pozitivistický právní náhled na právnické osoby jako umělé pouhou právní fikcí předpokládané subjekty vycházející z právního řádu, které však reálně neexistují, když v souvislosti s právě řečeným nemají vlastní vůli a práva a povinnosti mohou nabývat pouze v návaznosti na jednání svých zástupců.⁴ Oproti tomu teorie reality zakladatele Otto von Gierkeho, přichází s tím názorem, že právnické osoby jsou osoby reálně existující jako součásti společnosti bez závislosti na právu.

Podle sociologických učením, na nichž je tato teorie postavena, je existence právnické osoby odvislá od té skutečnosti, že se v ní sdružují

---

¹ ŠVESTKA, Jiří., DVOŘÁK, Jan. a kol. *Občanské právo hmotné 1.* 5. vydání. Praha: ASPI - Wolters Kluwer, 2009. s.

² blíže ke starořímským právnickým osobám srov. KINCL, Jaromír., URFUS, Valentin., SKŘEJPEK, Michal., *Římské právo.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 79-82.

³ MUSIL, Jan. Trestní odpovědnost právnických osob: Historický vývoj a mezinárodní srovnání. In MUSIL, Jan., VANDUCHOVÁ, Marie (ed). *Pocta Otovi Novotnému k 70. narozeninám.* Praha: Codex Bohemia, 1998. s. 78.

⁴ blíže k této teorii srov. ŠVESTKA, Jiří., DVOŘÁK, Jan. a kol. *Občanské právo hmotné 1.*, s. 173-174

lidé, kteří jednají pro účely takové právnické osoby, vytvářejí její vůli, která je odlišná od jejich vůle vlastní⁵.

Na tomto místě je však nutné uvést, že soudobé právní řády jednotlivých zemí již dále nevycházejí s ohledem na jejich značnou vyhraněnost z ani jedné z těchto teorií, když se v současné době spíše hovoří o vzniku teorie nové, která stojí na hranici obou teorií zmíněných shora. Tato stávající teorie bývá v literatuře označována jako teorie přenesené reality. Ta pracuje s tím, že právo představuje důvod vzniku právnické osoby jakožto útvaru umělého⁶.

1.2. Pojem právnická osoba v českém právním řádu

Vzhledem k tématu této diplomové práce je samozřejmě žádoucí zabývat se otázkou, jak na vymezení pojmu právnická osoba nahlíží česká právní úprava. Právní úpravu právnických osob v České republice lze podle mého přesvědčení označit za roztržštěnou s tím, že současný český právní řád nepřináší obecnou definici pojmu právnické osoby, když pouze vyjmenovává, jaké entity právnickými osobami jsou, když podle § 18 odst. 2 ObčZ jsou právnickými osobami, (i) sdružení fyzických nebo právnických osob, (ii) účelová sdružení majetku, (iii) jednotky územní samosprávy a (iv) jiné subjekty, o kterých to stanoví zákon. Postavení právnické osoby v soukromém právu má ve smyslu ustanovení § 21 ObčZ rovněž stát, který je právnickou osobou veřejného práva. Zmíněné a v podmínkách českého právního řádu jistě stěžejní kodifikace se dále zcela konkrétně zabývají otázkami spjatými např. se vznikem právnických osob, jejich založení, jejich právní způsobilosti, jednání, orgánů, zrušení, likvidace, zániku apod., a to obecným způsobem a dále i individuálně ve vztahu k jednotlivým typům

---

⁵MUSIL, Jan. Trestní odpovědnost právnických osob: Historický vývoj a mezinárodní srovnání. In MUSIL, Jan., VANDUCHOVÁ, Marie (ed). *Pocta Otovi Novotnému k 70. narozeninám...*, s. 86. Blíže k teorii reality srov. ŠVESTKA, Jiří., DVOŘÁK, Jan. a kol. *Občanské právo hmotné 1...*, s.174-175.

⁶ FOREJT, Petr., HABARTA, Petr., TREŠLOVÁ, Lenka. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem*. Praha: Linde, 2012. s. 7.

právnických osob, avšak legální definici pojmu v rámci právního předpisu platného a účinného v současné době nenalezneme⁷.

Tuto definici nepodává ani zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. S ohledem na to je při potřebě takovou definici dotvořit vycházet z občanskoprávní a obchodněprávní nauky.

Jako základní znaky právní osoby, tj. definiční znaky bývají z hlediska občanskoprávní nauky uváděny tyto:

- a) jde o organizovaný útvar s relativně stabilizovanou vnitřní strukturou – vnitřní organizace,
- b) jde o útvar s vymezeným předmětem vlastní činnosti, který charakterizuje účel existence právní osoby,
- c) jde o útvar majetkově samostatný v tom smyslu, že je nadán oprávněním vlastnit majetek a dále že má samostatnou majetkovou odpovědnost – majetková autonomie,
- d) jde o útvar uznaný zákonem mající způsobilost k právům a povinnostem a současně k právním úkonům a protiprávnímu jednání (deliktní způsobilost)⁸.

Obdobná kritéria uvádí i teorie obchodněprávní. Ta však navíc zdůrazňuje, že dalším znakem je ta skutečnost, že se jedná o útvar mající rovněž individualizující znaky, prostřednictvím nichž je možné daný subjekt jednoznačně identifikovat, tj. zjednodušeně řečeno jde o útvar, jenž je identifikován názvem (firmou) a sídlem, disponuje rozhodnutím o vlastním založení apod. Zařazení tohoto dalšího znaku

---

⁷ *Nový občanský zákoník* účinný od 1.1.2014 přichází s pokusem definovat obecným způsobem pojem právní osoby, a to konkrétně v § 20 odst. 1 nového občanského zákoníku tak, že právní osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Nový občanský zákoník počítá s dělením právnických osob na korporace, které podle § 210 nového občanského zákoníku tvoří společenství osob s tím, že na právníkou tvořenou jediným členem se hledí jako na korporaci, dále fundace, kdy je podle § 303 nového občanského zákoníku právní osoba vytvořená majetkem vyčleněným k určitému účelu a její činnost se váže na účel, k němuž byla zřízena, a ústavy, jimiž podle § 402 nového občanského zákoníku jsou právní osoby ustavené za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky.

⁸ srov. ŠVESTKA, Jiří., DVOŘÁK, Jan. a kol. *Občanské právo hmotné 1.*, s. 176-177.

shledávám jako zcela logický a žádoucí, neboť tím je právnická osoba odlišitelná např. od nahodilého seskupení osob nestálého charakteru.

Základem právní úpravy právnických osob v rámci právního řádu České republiky je ustanovení § 18 až 21 občanského zákoníku, tedy pokud se zaměříme na samotnou dikci občanského zákoníku, pak z ustanovení § 18 odst. 2 občanského zákoníku plyne, že právnickými osobami jsou (i) sdružení fyzických nebo právnických osob, (ii) účelová sdružení majetku, (iii) jednotky územní samosprávy, (iv) jiné subjekty, o kterých to stanoví zvláštní zákon. Uvedený výčet je výčtem taxativním, a to i přes tu skutečnost, že písm. d) hovoří o tom, že právnickou osobou je každý subjekt, o němž to stanoví zákon. Teoretickou otázkou je, zda konkrétní zákon musí zcela explicitně stanovit, že daný subjekt je právnickou osobou, tedy zda takový subjekt musí být právnickou osobou označen, nebo zda postačuje, aby takový zákon přiřadil danému subjektu pojmové znaky právnické osoby. Souhlasím zcela s názorem: „ že vlastnost právnické osoby lze konkrétnímu organizačnímu útvaru přiznat jen tehdy, nevznikají-li z normativního textu pochybnosti o jeho povaze jako právního subjektu.“⁹ S ohledem na skutečnost, že občanský zákoník ve zmiňovaném svém ustanovení odkazuje na další zákony, které následně mohou tomu kterému subjektu stanovit postavení právnické osoby (tedy i subjektem nadaným delikttní způsobilostí), uvádím, že český právní řád jako celek přiznává charakter právnické osoby následujícím útvarům:

- Česká republika, která je však podle § 6 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim vyloučena v celém rozsahu z trestní odpovědnosti;
- Česká národní banka podle zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů;

---

⁹ KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kolektiv. *Občanské právo hmotné*. 4. Vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005. s. 205.

- Státní podniky podle zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku;
  - Budějovický Budvar, národní podnik
-
- Státní příspěvkové organizace podle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), a podle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů;
  - Obce podle zákona č. 129/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), které však jsou dle § 6 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim vyloučeny z trestní odpovědnosti, pokud vykonávají veřejnou moc;
  - Svazky obcí podle zákona č. 129/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení);
  - Kraje podle zákona č. 130/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), které však jsou dle § 6 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim vyloučeny z trestní odpovědnosti, pokud vykonávají veřejnou moc;
  - Hlavní město Praha podle zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů;
  - Příspěvkové organizace územních samosprávných celků podle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů;
  - Občanská sdružení včetně odborových organizací a organizací zaměstnavatelů podle zákona č. 83/1993 Sb., o sdružování občanů;
  - Organizační složky občanského sdružení, stanoví-li tak jeho stanovy podle zákona č. 83/1993 Sb., o sdružování občanů;
  - Politické strany podle zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích;
  - Politická hnutí podle zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích;

- Registrované církve a náboženské společnosti podle zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech);
- Svazy registrovaných církví a náboženských společností podle zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech);
- Církevní právnické osoby podle zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech);
- Veřejné výzkumné instituce podle zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích;
- Školské právnické osoby podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon);
- Veřejné vysoké školy podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách);
- Zaměstnanecké pojišťovny podle zákona č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách;
- Akciové společnosti (srov. § 154 a násl. ObchZ), včetně akciové společnosti České dráhy, která byla zřízena na základě zákona č. 77/2002 Sb., o akciové společnosti České dráhy, státní organizaci Správa železniční dopravní cesty a o změně zákona č. 266/1994 Sb., o dráhách, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku;
- Společnosti s ručením omezeným (srov. § 105 a násl. ObchZ);
- Komanditní společnosti (srov. § 93 a násl. ObchZ);
- Veřejné obchodní společnosti (§ 76 a násl. ObchZ);

- Družstva (srov. § 221 a násl. ObchZ), bytová družstva a spořitelní a úvěrní družstva (družstevní záložny) podle zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů;
- Evropské společnosti podle nařízení Rady 2157/2001 ze dne 8. října 2001, o statutu evropské společnosti;
- Evropské družstevní společnosti podle nařízení Rady 1435/2003 ze dne 22. července 2003, o statutu evropské družstevní společnosti;
- Evropská hospodářská zájmová sdružení podle nařízení Rady 2137/85 ze dne 25. července 1985, o evropském hospodářském sdružení, a dále zákona č. 360/2004 Sb., o evropském hospodářském zájmovém sdružení;
- Společenství vlastníků bytů podle zákona č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů);
- Honební společenstva podle § 19 a násl. zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti;
- Komoditní burzy podle zákona č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách;
- Zájmová sdružení právnických osob podle § 20f a násl. ObčZ;
- Obecně prospěšné společnosti podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů;
- Nadace podle zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (zákon o nadacích a nadačních fondech);

- Nadační fondy podle zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (zákon o nadacích a nadačních fondech);
- Státní fond životního prostředí České republiky zřízený zákonem č. 388/1991 Sb., o Státním fondu rozvoje bydlení České republiky;
- Pozemkový fond České republiky zřízený zákonem č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky;
- Státní fond kultury České republiky zřízený zákonem č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České republiky;
- Státní fond rozvoje bydlení zřízený zákonem č. 211/2000 Sb., o Státním fondu rozvoje bydlení a o změně zákona č. 171/1991 Sb., o působnosti orgánů České republiky ve věcech převodů majetku státu na jiné osoby a o Fondu národního majetku České republiky;
- Státní fond České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie zřízený zákonem č. 241/1992 Sb., o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie;
- Státní fond dopravní infrastruktury zřízený zákonem č. 104/2000 Sb., o Státním fondu dopravní infrastruktury;
- Státní zemědělský intervenční fond zřízený zákonem č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů (zákon o Státním zemědělském intervenčním fondu);
- Fond pojištění vkladů zřízený v § 41a BankZ;
- Garanční fond obchodníků s cennými papíry;
- Česká kancelář pojistitelů zřízená zákonem č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla);

- Hospodářská komora České republiky a Agrární komora České republiky zřízené zákonem č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky;
- Česká lékařská komora, Česká stomatologická komora a Česká lékárnická komora zřízené zákonem č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře;
- Komora veterinárních lékařů České republiky zřízená zákonem č. 381/1991 Sb., o Komoře veterinárních lékařů České republiky;
- Česká komora architektů a Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě zřízené zákonem č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě;
- Komora daňových poradců České republiky zřízená zákonem č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky;
- Notářské komory a Notářská komora České republiky zřízené zákonem č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád);
- Komora patentových zástupců České republiky zřízená zákonem č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích a o změně zákona o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví;
- Česká advokátní komora zřízená zákonem č. 85/1996 Sb., o advokacii;
- Exekutorská komora České republiky zřízená zákonem č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů;
- Komora auditorů České republiky zřízená zákonem č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů (zákon o auditorech);

- Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky zřízená zákonem č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky;
- Český rozhlas podle zákona č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu;
- Česká televize podle zákona č. 483/1991 Sb., o České televizi;
- Česká tisková kancelář podle zákona č. 517/1992 Sb., o České tiskové kanceláři;
- Státní organizace Správa železniční dopravní cesty se sídlem v Praze zřízená zákonem č. 77/2002 Sb., o akciové společnosti České dráhy, státní organizaci Správa železniční dopravní cesty a o změně zákona č. 266/1994 Sb., o dráhách, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku.

Vedle vymezení obsaženého v ustanovení § 18 občanského zákoníku, které je odbornou veřejností spatřováno jako nedokonalé, přináší nauka přesnější dělení právnických osob, když je dělí na (i) právnické osoby práva soukromého a práva veřejného¹⁰, (ii) korporace, nadace a ústavy, (iii) právnické osoby ziskové a neziskové.¹¹

1.3. Způsobilost právnických osob k právům a povinnostem, způsobilost právnických osob k právním úkonům a deliktní způsobilost právnických osob

S ohledem na tu skutečnost, že právnické osoby jsou osoby uměle vytvořené právem, je více než logické, že k tomu, aby tyto mohly vstupovat do jednotlivých právních vztahů, nabývat v jejich rámci práva a povinnosti, jednat, je nezbytné, aby bylo využito jednání fyzických

¹⁰ Právnickými osobami ve smyslu § 8 odst. 1 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob jsou jak právnické osoby *soukromého práva*, tak právnické osoby *veřejného práva* (s výjimkou uvedenou v § 6)

¹¹ srov. ŠVESTKA, Jiří., DVOŘÁK, Jan. a kol. Občanské právo hmotné 1., s. 179. K jednotlivým kategoriím právnických osob srov. s. 180-187.

osob. Existence právnické osoby a možnost jejího jednání je tedy založená na speciální právní konstrukci.

Právnické osobě je právním řádem přiznána způsobilost mít práva a povinnosti, způsobilost k právním úkonům a deliktní způsobilost, a to již ode dne jejího vzniku, tj. od momentu zápisu do obchodního rejstříku¹². Ve smyslu ustanovení § 19a odst. 1 občanského zákoníku může být způsobilost právnické osoby mít práva a povinnosti omezena pouze zákonem.

Kromě toho je však nepochybné a logické, že jistá omezení právní subjektivity právnických osob vyplývají i ze samotného charakteru právnických osob ve smyslu odlišnosti právnických osob od osob fyzických. Ač tedy právní předpisy výslovný zákaz neobsahují, je jednoznačné a právní teorií nezpochybňované, že právnické osoby jsou např. limitovány v oblasti práva rodinného, když nesmějí uzavřít manželství, osvojit si nezletilého, dále např. v oblasti práva dědického v podobě nemožnosti sepsat závěť apod.¹³ Významné omezení se pak vztahuje na ty právnické osoby, které jsou současně i orgány státní správy a jako takové jsou nuceny respektovat obecné omezení vyplývající z čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a současně z čl. 2 odst. 3 Ústavy ČR, které shodně přicházejí s tím principem, že státní moc lze uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby stanovenými zákonem. Z uvedeného bývá dovozován princip, že i při soukromoprávních aktivitách mají státní orgány shora uvedené zásady dodržovat a nepokoušet se tak vybočit z účely, pro něhož, byly zřízeny a existují.¹⁴ Vedle právě uvedeného samozřejmě lze dohledat řadu speciálních omezení, nicméně jejich zcela konkrétní vymezení by podle mého názoru překračovalo rámec této diplomové práce a jejího tématu.

---

¹² V některých případech nemá zápis do příslušné evidence právnických osob konstitutivní účinky co do jejich vzniku. Tak tomu je např. u právnických osob, které jsou zřízeny zákonem a do příslušného rejstříku se zapisují jen z důvodu evidence - zápisem tedy nepočíná jejich právní subjektivita a existence, protože k jejich vzniku se dochází již dnem, který jako den jejich vzniku stanoví příslušný zákon.

¹³ k tomu srov. ŠVESTKA, Jiří., DVOŘÁK, Jan. a kol. Občanské právo hmotné 1., s. 192.

¹⁴ Kom. oz, str. 244

Způsobností k právním úkonům se rozumí způsobilost vlastními úkony brát na sebe práva a povinnosti, tedy schopnost vystupovat v právních vztazích. Právním řádem zakotvený koncept právnické osoby jako umělé konstrukce přináší logicky ten závěr, že osoba takového charakteru není sama o sobě způsobilá právně jednat, tedy je třeba, aby za ni jednali lidé jako její zástupci - orgány společnosti nebo zástupci s tím, že jejich projevy vůle a právní následky s nimi spojené se přičítají přímo právnické osobě jako subjektu práva.

Český právní řád rozlišuje případy, kdy právnická osoba realizuje právní úkony sama (osobně) a kdy tak činí prostřednictvím svých zástupců. Ve smyslu ust. § 20 odst. 1 občanského zákoníku¹⁵ : „právnická osoba sama (osobně) jedná svým statutárním zástupcem, když zvláštní právní předpisy používají formulace, že statutární orgán jedná jménem právnické osoby. Jde o přímé jednání právnické osoby, tedy vlastní. Právní úkon, který je učiněn jménem dané právnické osoby osobou, která zastává funkci statutárního orgánu nebo člena statutárního orgánu, je nutné považovat z právní úkon právnické osoby, v důsledku čehož je vyloučena možnost právnické osoby odmítnout jednání svého statutárního orgánu, neboť ve skutečnosti jde o úkon její vlastní, kterým je v okamžiku perfektnosti tohoto právního úkonu sama vázána. Statutární orgán oprávněn činit jménem právnické osoby je oprávněn činit právní úkony jménem právnické osoby ve všech věcech, resp. činit právní úkony, k nimž je právnická osoba jako taková právně způsobilá. Podmínkou pro to, aby právní úkony byly přičítány přímo právnické osobě, je v tom, že musí být jednáno jménem právnické osoby, tedy ne jménem jejího statutárního orgánu.

Oproti tomu za nepřímé jednání se považuje jednání v zastoupení, které je třeba rozlišovat na zastoupení smluvní a zákonné.

---

¹⁵ Srov. i ust. § 13 obchodního zákoníku, které má povahu lex specialis k ust. § 20 odst. 1 občanského zákoníku

Zaměstnanci a členové právnické osoby zastupují právnickou osobu jako zákonní zástupci, a to v rozsahu, které plynou z vnitřních předpisů právnické osoby, případně ze zvyklostí v návaznosti na pracovní zařazení dané osoby.¹⁶ Zaměstnanec nebo člen v organizační struktuře právnické osoby zastává. Zde je tedy nutné vycházet zejména z funkce, kterou daný člověk jako zaměstnanec nebo člen v rámci právnické osoby zastává. Zvláštní právní předpisy užívají v těchto situacích formulace, že zástupce jedná za právnickou osobu. Smluvním zástupcem právnické osoby pak může být osoba jednající za právnickou osobu na základě plné moci.

Je nepochybné, že právnická osoba může jednat jak v souladu s právním řádem, tak i protiprávně. Způsobilost deliktní představuje schopnost být odpovědným subjektem z deliktů, jichž se dopustí její orgány nebo zástupci, v důsledku čehož může následně nastat právní odpovědnost právnické osoby.

2. Právní odpovědnost

2.1. Pojem právní odpovědnosti

Pakliže si vypomůžeme právní teorií, tak právní odpovědnost je jedním z druhů¹⁷ odpovědnosti za jednání ve společnosti, přičemž rozhodujícím faktorem je samotné právo. Základ realizace práva nacházíme v právních normách.¹⁸

---

¹⁶ Srov ust. § 20 odst. 2 občanského zákoníku a současně ekvivalent v podobě ust. § 15 odst 1 obchodního zákoníku a ust. § 13 odst. 3 obchodního zákoníku ve vztahu k vedoucím organizační složky podniku zapsaného do obchodního rejstříku.

¹⁷ Právní odpovědnosti není v rámci společnosti jedinou odpovědností, když existuje celá řada dalších odpovědností jako např. odpovědnost morální, politická. Blíže k tomu srov. KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 1995. s. 200.

¹⁸ GERLOCH, Teorie práva, III. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-85-6, str. 178-179

Zjednodušeně řečeno je právní odpovědnost institutem, který má za cíl vypořádat se s jednáním porušujícím jistá společností předem stanovená pravidla - v tomto případě tedy pravidla definovaná a stanovená právními normami. V případě takového porušení stanovených pravidel nutně musí delikvent počítat s uplatněním nepříznivých následků směřujícím proti němu. Takovým nepříznivým následkem je sekundární právní povinnost sankční povahy, která nově vzniká v důsledku protiprávního jednání a která nadále bude existovat spolu s původní primární povinností nebo která původní primární povinnost zcela nahrazuje. Jednu z forem právní odpovědnosti představuje vedle např. odpovědnosti ústavní, správní nebo soukromoprávní právě odpovědnost trestní.

2.2. Základní prvky právní odpovědnosti

Je evidentní, že pro to, aby mohlo dojít k realizaci právní odpovědnosti, musí být splněny určité podmínky. Z právní teorie víme, že jde o **objekt deliktu, subjekt deliktu, objektivní stránku deliktu a subjektivní stránku deliktu.**

Pojmem objekt deliktu se rozumí, právem chráněný zájem, proti kterému je protiprávní, (deliktní), jednání namířeno. Jde o společenské zájmy, vztahy nebo hodnoty jako např. život, zdraví člověka, osobní svoboda, majetek a vlastnické vztahy, ústavní zřízení apod., když konkrétní okruh právních statků chráněných právem a současně i způsob a intenzita jejich ochrany zcela logicky vychází ze systému hodnot dané společnosti - zákonodárce totiž poskytne ochranu pouze hodnotám, které považuje za společensky základní, tedy hodné ochrany.

Subjektem deliktu o osobu, která tento zájem ohrozila nebo porušila, tedy dopustila se porušení právní povinnosti a právní řád jí zároveň přiznává způsobilost k protiprávnímu jednání z hlediska práva trestního, tedy z hlediska trestněprávní odpovědnosti, je subjektem trestného činu pachatel, tedy osoba, která svým protiprávním jednáním naplnila všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, jeho pokusu nebo přípravy, pakliže lze hovořit o tom, že je v daném případě příprava trestného činu trestná.

Objektivní stránkou deliktu představují především její obligatorní znaky, tedy protiprávní jednání, škodlivý následek a příčinná souvislost, (kauzální průběh), mezi protiprávním jednáním a tímto následkem.

Tyto znaky musí být naplněny vždy. Vedle nich je v některých případech možné hovořit i o tzv. fakultativních znacích objektivní stránky deliktu.

Nejvýznamnějším pojmem pro potřeby této práce je nepochybně pojem subjektivní stránka deliktu. Zjednodušeně řečeno jde o vnitřní stav subjektu k jeho protiprávnímu jednání a následku.

Týká se tedy psychiky subjektu deliktu a zahrnuje vnitřní znaky, které se vztahují k duševnímu životu subjektu. .

V tomto smyslu právní teorie rozlišuje odpovědnost subjektivní a odpovědnost objektivní.

Subjektivní odpovědnost je odpovědnost za zavinění jakožto obligatorní znak subjektivní stránky. Veškeré právní normy mající vztah ke kodexům trestního práva, jsou postaveny na principu subjektivního zavinění pachatele, což zcela prakticky viděno znamená, že takové zavinění je třeba pachateli neboli subjektu v rámci řízení prokazovat, resp. prokázat. Jde o velmi důležitou zásadu trestního řízení, která má vztah i k naší problematice.

V tomto smyslu lze jen stručně pro porovnání dodat, že tzv. objektivní odpovědnost oproti tomu znamená, že zavinění se předpokládá (presumuje) a naopak je to subjekt deliktu, který se z právní odpovědnosti vyvíňuje, tedy exkulpuje.

K tomu je třeba uvést, že základem trestní odpovědnosti subjektu je odpovědnost osoby za vlastní jednání. Jde o individuální odpovědnost, kolektivní odpovědnost český právní řád nezná. Upřímně řečeno si aplikaci kolektivní odpovědnosti v trestním právu lze představit jen velmi obtížně.

Trestněprávní odpovědnost je tedy odpovědností za zavinění, přičemž jde o zavinění buď úmyslné, nebo nedbalostní. Toto zavinění se hodnotí z hlediska naplnění jistých složek jednání subjektu (pachatele), a to složky vědomostní a složky volní. V tomto smyslu se úmyslné zavinění rozlišuje na úmysl přímý a úmysl nepřímý (eventuální). V prvním případě hovoříme o situaci, kdy subjekt (pachatel) věděl, že svým jednáním porušuje zájem chráněný právní normou a takové porušení chtěl způsobit.

Rozlišujícím momentem pro druhý případ je pak skutečnost, že pachatel (subjekt) věděl, že svým jednáním porušuje právní normu, a byl srozuměn s tím, že k takovému porušení dojde.

V případě zavinění z nedbalosti se jedná o takzvanou vědomou, či nevědomou nedbalost. V prvním případě jde o stav, kdy subjekt (pachatel) věděl, že svým jednáním porušuje zájem chráněný právní normou, avšak bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že jej neporuší. Ve druhém případě jde o situaci, kdy pachatel (subjekt) nevěděl, že svým jednáním porušuje zájem, chráněný právní normou, ač to vzhledem k okolnostem povaze konkrétního případu vědět měl a mohl.

2.3. Právní odpovědnost právnických osob ve vztahu k tvorbě ZTOPO

Za záležitost zcela zásadní považuji analýzu postupu tvůrců ZTOPO ve vztahu k zamýšlené fixaci trestní odpovědnosti právnických osob.

Autoři uvádějí, že s přihlédnutím k požadavku na mezinárodním poli a v tendencích na kontinentální právní úpravě návrh zákona předpokládal zavedení takzvané pravé trestní odpovědnosti právnických osob. Podle autorů je tomu tak proto, že právní řád musí umožnit účinné sankcionání protiprávního jednání korporací, tedy subjektů, které ovlivňují a kontrolují většinu oblastí života a společnosti.

V rámci přípravy návrhu zákona byla zvažována i možnost zavedení takzvané nepravé trestní odpovědnosti, v rámci které neexistuje trestní odpovědnost právnických osob, a trestně odpovědné jsou jen fyzické osoby, které jednají jménem právnické osoby, tedy např. obchodní společnosti.

V tomto smyslu není možné neuvést, že samozřejmě lze chápat záměr autorů zákona, nicméně je nutné si v době více jak jednoho roku po nabytí účinnosti zákona položit dotaz, zda tento záměr byl přijatou právní úpravou naplněn, zvláště pak za té situace, kdy tato právní úprava nebyla akceptována či realizována v jiných evropských státech – k tomu dále.

Dále k záměru autorů ZTOPO – podle nich trestním postihem právnických osob se má sledovat účinnější ochrana společenských zájmů, neboť hrozba a výkon trestních sankcí, které mohou být z pravidla podstatně přísnější než u fyzických osob, mohou náležitě ovlivnit chování právnické osoby ve společenském prostředí.¹⁹

---

¹⁹ Šámal – k trestně právní odpovědnosti právnických osob Bulletin advokacie 11/2011, strana 20

Podle mého názoru se jedná o závěr srozumitelný a akceptovatelný i pro neprávni sféru. Jedná se o jakési zdůraznění hlediska generální prevence.

Bohužel se ale opět nabízí otázka, zda záměr tvůrců tohoto zákona došel k potřebné realizaci v praxi a naplnil tak to, co si od něj autoři zákona slibovali. Podle mého názoru je ve vztahu ke generální prevenci a jakéhosi vědomí obavy ze sankcí za porušení právních norem v rámci jisté sebereflexe u občanů České republiky otázkou, zda se úroveň tohoto právního vědomí naplní důsledným uplatňováním sankcí u právnických osob za trestněprávní delikt. O této skutečnosti lze s úspěchem polemizovat, po mém soudu jednoznačně zvyšují stupeň právního vědomí sankce, které jsou ukládány fyzickým osobám. Nemám za to, že záměr tvůrců zákona byl naplněn v době, kdy laická veřejnost vnímá celou řadu problémů, které jsou spojeny s fungováním obchodních společností, resp. právnických osob obecně.

Mám na mysli zejména existenci takzvaných anonymních akcií, řetězové zakládání společností, neprůhledného přelévání kapitálu z jedné obchodní společnosti do druhé a podobně.

V tomto smyslu na podstatě problematiky nemůže nic měnit ani další stanovisko autorů zákona, že totiž model pravé trestní odpovědnosti byl v České republice zvolen zejména z toho důvodu, že v rámci něho lze právnickou osobu postihnout i v případě, že se nepodaří prokázat, která konkrétní fyzická osoba spáchala trestný čin.²⁰

Toto stanovisko lze bez dalšího akceptovat a pravděpodobně ho není ani možné nějakým zásadním způsobem rozporovat. Lze souhlasit s tím, že skutečně existují případy, kdy nelze prokázat zavinění konkrétní fyzické osoby. Nicméně opět v tomto smyslu nelze přehlédnout současný stav fakticky řešených případů.

---

²⁰ Šámal – k trestně právní odpovědnosti právnických osob Bulletin advokacie 11/2011, strana 20

V tomto smyslu lze s vysokou mírou pravděpodobnosti dovést, že se orgány činné v trestním řízení obávají důsledné aplikace ZTOPO v praxi. Jiné logické vysvětlení nelze přijmout. Proč tomu tak je se pokusím dovést v další části této práce.

2.4. Funkce právní odpovědnosti, její klasifikace

Na tomto místě je třeba stručně zmínit právní teorii, která rozlišuje právní odpovědnost z hlediska jejích funkcí a dělí ji na funkce reparační (kompenzační), satisfakční, preventivní, represivní a další.²¹

Rozlišujícím momentem pro jednotlivé druhy právní odpovědnosti je mimo jiné i to, zda jde o odpovědnost z oblasti soukromoprávní či veřejnoprávní. Odpovědnost veřejnoprávní rozlišujeme na odpovědnost trestní, odpovědnost správní, odpovědnost disciplinární a odpovědnost ústavní. S ohledem na téma zadání této práce je na místě pohovořit o trestní odpovědnosti z oblasti veřejnoprávní.

Obecně je třeba říci, že se vždy jedná o takzvanou odpovědnost za zavinění - to znamená, že zavinění se pachateli deliktu prokazuje, tedy nepředpokládá se.

2.5. Trestní odpovědnost

Opět ve vztahu k zadání této práce je nejdůležitějším druhem právní odpovědnosti odpovědnost trestní. Trestní odpovědnost je obecně definována jako povinnost strpět sankce za spáchání trestného činu stanoveného trestním zákonem v rámci právního poměru, který vzniká spácháním trestného činu mezi pachatelem a státem.²²

---

²¹ Šámal – k trestně právní odpovědnosti právnických osob Bulletin advokacie 11/2011, strana 22

Gerloch, Teorie práva III. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-85-6, rok 2004, str. 182

Základními rysy trestní odpovědnosti jsou skutečnosti, že jde o odpovědnost sankční, subjektivní a výlučně individuální. Jak už bylo řečeno, je trestní odpovědnost založena na principu odpovědnosti za zavinění, které se musí prokazovat. V předcházejících pasážích jsem uváděl, jakým způsobem je děleno zavinění. Omezím se tedy jen na shrnutí, že jde o úmyslné či nedbalostní jednání, přičemž úmyslné jednání se dále dělí na úmysl přímý a nepřímý, nedbalostní jednání pak na nedbalost vědomou a nevědomou.

2.6 Trestní odpovědnost z hlediska potřeby zavedení trestní odpovědnosti právnických osob

Pokud se chceme dopátrat odpovědi na stěžejní otázku této práce, to znamená, zda je nutné a efektivní vytvářet specifický právní kodex pro zakotvení trestní odpovědnosti právnických osob, musíme se mimo jiné pokusit uvést i důvody, které vedly autory zákona k jeho tvorbě.

Autoři v tomto smyslu uvádějí, že od sedmdesátých let minulého století se v kontinentální právní nauce množí kritické hlasy na adresu správního trestání právnických osob a jsou vznášeny kriminálně politické argumenty pro zavedení „pravé“ trestní odpovědnosti právnických osob.²³ Autorů těchto reformních návrhů byla celá řada. Za všechny lze jmenovat Hirsche, G. Heineho a Ehrhardtovou a další.²⁴

---

²³ Solnář, Fenik, Císařová, Základy trestní odpovědnosti, II. vydání 2004, str. 16

²⁴ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. Str. 11

Z argumentů, které tyto autoři nejčastěji podávali, lze vyzdvihnout následující:

- „Stále vznikají a sílí nové druhy protispolečenských aktivit a rizik produkovaných právníky osobami, a to např. v oblasti životního prostředí, bezpečnosti práce, ochrany spotřebitele, nakládání s nebezpečnými látkami, ochrany hospodářské soutěže, které jsou natolik závažné, že je třeba jim čelit nejprísnejšími nástroji, které má právní systém k dispozici.“²⁵
- Na tomto místě je třeba uvést, že autoři pravděpodobně vycházeli z toho závěru, že obecně je i laickou veřejností vnímáno trestní právo jako nejrepresivnější právní odvětví.

Pokud bychom chtěli ihned na tomto místě polemizovat s takto uvedeným právním názorem, pak bychom museli uvést, že v obecné rovině je pravděpodobně nejrepresivnější sankcí finanční postih. Výše této represe je samozřejmě určována výší tohoto finančního postihu. Tyto finanční postihy jsou ale obsaženy v celé řadě naprosto funkčních právních předpisů. Dokonce lze mnohdy uvést, že rozpětí těchto sankcí v rámci finančních postihů je až neúměrné, myšleno neúměrně vysoké. Horní hranice příslušných sazeb často dosahují astronomických výšek. Samozřejmě v této souvislosti je úplně jinou skutečností, do jaké míry příslušné instituce efektivně a kvalifikovaně využívají celého rozpětí těchto sazeb.

V tomto smyslu ale podle mého názoru nelze vidět žádný rozdíl v tom, jestli tyto finanční postihy jsou právníky osobě udělovány správními institucemi v rámci správních řízení, nebo zda jsou udělovány soudy v rámci trestních řízení.

Nesouhlasím s názorem, že na pachatele deliktu, v tomto případě právníkou osobou bude více působit, pokud mu stejný finanční postih udělí soud, než kdyby mu ho udělila jiná instituce, například správní.

---

²⁵ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právníků osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012.

Praxe nám jednoznačně ukazuje, že konstrukce právní odpovědnosti například ve správním řízení je schopna uvedení do praxe a je také hodně využívána, na rozdíl od konstrukce trestní odpovědnosti, obojí myšleno u právnických osob. Výsledky z praxe jiný závěr přijmout neumožňují.

Otázkou tedy zůstává, zda argumenty autorů těchto reformních návrhů byly samy o sobě nesprávné, či zda správné byly, avšak došlo k jejich nesprávné aplikaci vlivem tvorby nepřilíš dokonalého zákona v českém právním řádu. Osobně se domnívám, že pravdivá je druhá z těchto variant. Budu se nadále pokoušet ve své práci odpovědět na to, proč si myslím, že tomu tak je.

Pohovořme nyní o dalších argumentech, které podle autorů ZTOPO vedly k potřebě zakotvení trestní odpovědnosti právnických osob:

- ,Odpovědnost právnických osob ve sféře jejich činnosti je často větší než odpovědnost fyzických osob. Pod tuto argumentaci lze podřadit i závěr, že je nelogické, aby právnické osoby unikly trestnímu postihu, pokud jsou trestně stíhány fyzické osoby.²⁶

Osobně si myslím, že v tomto smyslu se jedná o pouhou proklamaci, se kterou je obtížné nějakým způsobem polemizovat. Nabízí se v podstatě stejná jednoduchá úvaha, která říká, že není jasné, proč by měly být postihovány právě právnické osoby, když jsou postihovány osoby fyzické, zvláště pak, pokud okruh akceptovatelných sankčních opatření není v obou oblastech identický.

Trestně právní postih a sankce jsou tradičně spojovány s vyšším stupněm difamace, než je tomu v případě ukládání sankcí ve správním řízení.²⁷

---

²⁶ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. Str. 12

²⁷ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. Str.12

V tomto smyslu autoři reformních návrhů uvádějí, že trestní právo má k dosažení těchto účinků vhodnější nástroje, jako je např. zveřejnění rozsudku, rejstřík trestů.

Opět si dovolím stručně okomentovat tento názor. V podstatě by bylo možné s ním souhlasit, nicméně je třeba uvést, že stejných účinků by bylo možné dosáhnout dílčí úpravou jiných, existujících právních předpisů. Mám na mysli třeba oficiální informace o prokazatelných dlužnících, důslednou právní úpravu, která zamezuje neprůhledným obchodním transakcím – typicky opět dispozice s tzv. anonymními akcemi apod.

Dalšími důvody, které byly prezentovány, jsou, a to již jen ve výčtu:

- Trestní odpovědnost právnických osob vymezuje mezeru sankcionání tam, kde nelze dovést individuální trestní odpovědnost.
- Potřeba aktivizovat kolektivní odpovědnost a posílit preventivní účinky kumulací individuální a kolektivní trestní odpovědnosti.
- Trestní právo je schopno postihovat porušení a i abstraktně formulovaných pravidel, žádoucího chování právnických osob.
- Současná hmotněprávní úprava správních deliktů právnických osob v českém právu je velmi nedokonalá. S tím souvisí i závěr, že procesní úprava postihu správních deliktů právnických osob v českém právu je velmi nedokonalá.²⁸

K posledně vyslovenému závěru přece jen stručná úvaha: nesdílím názor, že by současná úprava správních deliktů v českém právu měla být nedokonalá a že by tato skutečnost měla být vyvážena novou právní úpravou v trestním právu.

---

²⁸ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. Str. 14

Domnívám se, že tento názor principiálně nesdíleli i právní experti v jiných zemích, myšleno tím situací, že by stávající právní úprava sankcí ve správním řízení měla být nahrazena či doplněna novou právní úpravou sankcí v trestním právu. Z těchto důvodů např. nevznikly speciální kodexy v některých evropských zemích, zejména pak ve Spolkové republice Německo.

O těchto skutečnostech hodlám pohovořit v následujících kapitolách.

2.7 Důvody uváděné proti zavedení „pravé“ trestní odpovědnosti právnických osob před vznikem ZTOPO

Pokud si chceme odpovědět kvalifikovaně na základní myšlenku této práce, pak nepochybně musíme prezentovat názory odpůrců zavedení trestní odpovědnosti právnických osob v českém právním řádu. Je třeba zdůraznit, že tyto názory byly známy ještě před rozhodnutím odpovědných institucí o tvorbě a schválení speciálního zákona, tedy ZTOPO. Byly součástí širokých odborných diskuzí. V tomto smyslu lze nepochybně přičíst ke cti autorům ZTOPO, kteří ve svých stanoviscích k problematice existenci těchto kritických a opačných názorů připouštěli.

Jedním z nejsilnějších důvodů, kterými zastánci oprávněnosti zavedení trestní odpovědnosti právnických osob argumentují, je skutečnost, že při zavedení nové právní úpravy lze postihnout právnické osoby i v případě, že se nepodaří prokázat, která konkrétní fyzická osoba spáchala trestný čin, a to i když je zcela nepochybné, že ke spáchání trestného činu došlo v rámci dané právnické osoby a v její prospěch.²⁹

V kontextu s touto úvahou je třeba zdůraznit argumenty vznášené proti zavedení „pravé“ trestní odpovědnosti právnických osob.

---

²⁹ Šámal, Trestněprávní odpovědnost právnických osob, Bulletin advokacie 11/2011, str. 22

Právnícké osoby jsou fikcí, jsou čímsi uměle vykonstruovaným, tedy nemají reálný podklad. Je tedy vyloučeno, aby figurovaly jako pachatelé trestných činů.³⁰

S touto argumentací přišel poprvé F.C. Savigni, J. F. Malblanc.

„Právnícké osoby nemají způsobilost jednat v trestněprávním smyslu“³¹, neboť vždy za ně jedná fyzická osoba. Zde je zřejmě myšleno, že za právnickou osobu vždy jedná statutární orgán, což je fyzická osoba.³²

Jedná se o poměrně silný argument. Je třeba si uvědomit, že těžko lze podřadit pojmy, které jsou pevně spjaty se zaviněným jednáním pod ustálenou charakteristiku jednání právnické osoby. Jedná se o pojmy jako: psychický stav, vina, zavinění, chtění, vědění apod. Domnívám se, že je i laicky srozumitelné, že aplikace těchto pojmů na jednání právnické osoby, která nemá vlastní psychiku, je velmi obtížné, spíše vyloučené.

Právnícké osoby se mohou poměrně snadno vyhnout trestní odpovědnosti.

Jedná se o z mého pohledu velmi silný argument. Co je tím myšleno, je opět srozumitelné i pro laika. Lze souhlasit s názorem, že způsob zániku právnických osob není příliš složitá operace, a to ani z formálního, ani z časového hlediska.

Z tohoto úhlu pohledu může připadat jakékoli pokládání sankcí za jednání právnických osob jako kontraproduktivní z pohledu individuální prevence.

---

³⁰ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. Str. 15

³¹ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. Str. 15

³² Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. Str. 16

Těžko může obstát názor, že do povědomí veřejnosti se obecně dostane závěr o efektivním působení právní represe vůči právnickým osobám za situace, kdy nepochybně není žádným problémem, aby tato právní osoba minimálně efektivně přestala vykonávat jakoukoli činnost, popř. aby byla odpovídajícím způsobem zrušena vůbec.

Trestání právnických osob je nespravedlivé, protože postihuje i nevinné fyzické osoby, které neměly možnost ovlivnit delikt ní jednání právnických osob.³³ Při zohlednění této argumentace se jedná o sociální dopady. Jde o situaci, kde např. jinak prosperující obchodní společnost je postižena sankcí – vysokým peněžitým trestem, jehož úhrada v konečném důsledku znamená, že obchodní společnost musí propustit část zaměstnanců, kteří se ale na delikt ní jednání nijak nepodíleli a bez možnosti jakékoli obrany byli postiženi sankcí za něco, co nezpůsobili. Opět se jedná o velmi silný argument.

Trestní právo je prostředkem „ultima ratio“.³⁴ Tento argument říká, že je zbytečné a nežádoucí používat prostředky trestního práva tam, kde stačí jiné způsoby regulace nebo nástroje jiných právních odvětví, přičemž se mnohdy jedná o fungující, osvědčené účinné prostředky potrestání typicky správního trestání. V tomto smyslu jde o jeden z klíčových argumentů, který právní experti v některých státech uznali s tím, že nepovažovali za nutné tvořit nový speciální kodex o trestní odpovědnosti právnických osob.

Správní trestání je efektivnější, rychlejší a hospodárnější.³⁵

S tím úzce souvisí i další námitka, že totiž trestní justice je v tomto stádiu značně přetížena, takže přidání dalších úkolů by ji ještě více zatížilo.

---

³³ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. Str. 16

³⁴ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012..Str. 16

³⁵ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. Str. 16

Tuto argumentaci bych rozložil do dvou rovin. Praxe v českém právu nám ukazuje, že argument přetížení práce české justice se nenaplnuje. Jak víme, po dobu více jak 13 měsíců od účinnosti ZTOPO došlo k pokusu o realizaci jen několika ojedinělých případů z aplikací na ZTOPO. To jistě trestní justici nijak zásadně nezatíží.

Druhou rovinou je pak úvaha, že správní trestání je efektivnější, rychlejší a hospodárnější. S touto úvahou bych si dovolil souhlasit.

3 Historický vývoj trestní odpovědnosti právnických osob v ČR a ostatních státech, současná právní úprava v některých evropských státech

3.1 Historický vývoj trestní odpovědnosti právnických osob ve světě

Kořeny trestní odpovědnosti právnických osob sahají až do starověku. Už v této době se trestní odpovědnost právnických osob vyskytovala paralelně spolu s individuální trestní odpovědností fyzické osoby.³⁶ Je známo, že starověký Řím měl k otázce trestního postihu právnických osob (kolektivů) negativní postoj. Pravděpodobně to bylo způsobené tím, že římské právo nepřiznávalo právnické osobě způsobilost k právním úkonům. Pouze v případě, že právnické osobě vzešel z jejího deliktního jednání nějaký prospěch, musela jej vydat.³⁷ Obecně platilo, že existují některé výjimky z této zásady, o kterých ale není nutné podrobněji hovořit, postačí zdůraznění základního přístupu římského práva k problematice.

---

³⁶ Musil, Trestní odpovědnost právnických osob – historický vývoj a mezinárodní srovnání

³⁷ Kincl a spol., Římské právo II., vydání C.H.BECK, 2012

Teoretici období středověku a rovněž i středověké soudy ale považovali trestání celých skupin obyvatelstva – např. měst a cechů – za něco naprosto běžného, a to za zločiny zrady, urážky majestátu, kacířství apod.³⁸

Ke zcela zásadnímu obratu došlo v období absolutismu, kdy spolu s upevněním centralistického pojetí státu klesl význam lokálních společenství. Současně absolutistický panovník spíše nevyužíval k jejich ovládnutí trestněprávní represe, neboť měl k dispozici efektivnější nástroje. K odmítnutí kolektivního trestání přispělo i osvícenství se svými ideami o individuální svobodě občanů.

Společenský vývoj, se pak logicky odrazil i do sféry právní nauky, která v té době vycházela: „... nemožnosti přičítat právníkům osobám vinu a z jejich nezpůsobilosti přijmout účinky trestu...“³⁹ Koncepti o chybějící trestněprávní subjektivitě právníků osob zdůvodnil Malblanc a tato jeho teorie byla okamžitě akceptována kontinentální trestněprávní naukou.

Velmi pravděpodobně má trestní odpovědnost právníků osob svůj původ v angloamerické právní kultuře, konkrétně v anglickém právu, neboť zde probíhal vývoj jiným směrem než v rámci kontinentu. Právě v době, kdy byla teorie o trestní odpovědnosti právníků osob na kontinentě opuštěna, zde byla naopak postupně rozvíjena. Je však třeba podotknout, že i v rámci anglosaských států se zakotvení trestní odpovědnosti právníků osob rodilo velmi těžce pro počáteční záporná stanoviska právních odborníků.

I pokud se týká zbytku Evropy, byly počáteční postoje značně odmítavé. Pravděpodobně jedinou výjimkou je francouzská právní úprava z roku 1670, která trestní odpovědnost právníků osob upravovala. Tato ale byla po několika letech zrušena.

---

³⁸ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právníků osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. str. 1

³⁹ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právníků osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. str. 1

Přelomovým obdobím je pak období okolo roku 1820 spojené s působením právníka Williama Hazlitta, který jako první přehledným způsobem deklaroval potřebu zavedení trestní odpovědnosti právnických osob, neboť se domníval, že právnické osoby jsou mnohem více zkorumpované než fyzické osoby a že mají mnohem více síly a příležitostí k páčání deliktních jednání.

Další etapou rozvoje právní úpravy této problematiky je období mezi lety 1900 až 1940, kdy právo definuje jednotlivé formy zavinění právnických osob a vzniká princip tzv. strict liability.

Tento pojem znamená absolutní odpovědnost za deliktní jednání, tedy není třeba prokazovat žádnou formu zavinění. Je jasné, že se jednalo se o velmi striktní a tvrdé opatření.

Poslední etapou je pak vývoj od roku 1949 do současnosti, který v podstatě znamená odklon od výše uvedené striktní právní úpravy, kdy nová právní úprava umožňuje trestní odpovědnost právnických osob jen za nejzávažnější vyjmenované trestné činy. Podmínkou je ale forma zavinění, kdy zavinění je nutno pachateli deliktního jednání prokázat.

Na tomto místě je třeba opět analyzovat situaci v tom smyslu, že se pokusím odpovědět na dotaz, proč právě anglosaské právo právní úpravu trestní odpovědnosti právnických osob převzalo mnohem dříve a propracovaněji, než kontinentální právo, přičemž některé země, kde platí kontinentální právo, k této problematice zásadně zaujmají negativní postoj doposud. Je nutné si zodpovědět otázku, zda by český právní řád tuto právní úpravu aplikoval i bez toho, že by zakladatel této právní úpravy byl zavázán některými mezinárodními smlouvami, viz dále. Na jedné straně převládá názor, že bez zavázanosti mezinárodními úmluvami by český právní řád novou právní úpravu nepovažoval za potřebnou, nepřijal by ji a ponechal by v platnosti pouze úpravu podobnou právní úpravě ve Spolkové republice Německo, tedy deliktní odpovědnosti ve správním řízení.

Na druhé straně existují právní názory v tom smyslu, že by k právní úpravě trestní odpovědnosti právnických osob v českém právním řádu došlo v každém případě. K tomu např. článek profesorky JUDr. Dagmar Císařové, *Bulletin advokacie* str. 46, říjen 2012⁴⁰. Autorka zde především podtrhuje správnost nové právní úpravy a argumentuje tím, že ZTOPO zavedl na místo dříve platné zásady, že trestného činu se může dopustit pouze jednotlivec, zásadu kolektivní odpovědnosti za protiprávní jednání v oblasti trestního práva.

Autorka vyslovuje názor, že nová právní úprava je právě s ohledem na tuto zásadu oproti stávající právní úpravě - *societas delinquere non potest* velmi aktuální. Autorka dále zdůrazňuje tu skutečnost, že předpis, tedy ZTOPO byl přijat především na základě požadavků mezinárodních organizací např. OECD apod. Ve vztahu k problematice popisované v této kapitole práce pak autorka podtrhuje, že není správná situace, kdy většina právních expertů v českém právním řádu jednoznačně vychází z anglosaských skutečností a nebere v potaz odlišnost kontinentálního práva od práva anglosaského. V rámci vyslovení těchto závěrů autorka hodnotí komentář ZTOPO autorů Fenik a Smejkal, Wolters Kluwer ČR, Praha 2012. Zdůrazňuje, že autoři se velmi rozsáhle věnovali otázce zavinění právnické osoby deliktním jednáním, jako velký tlak pak podtrhuje modelová preventivní opatření, předcházejí trestné činnosti právnických osob jako významný aspekt generální prevence.

S posledně zmíněnými stanovisky by bylo možné souhlasit někdy v době vzniku zákona ZTOPO. Od doby účinnosti zákona však uplynula doba delší než 13 měsíců, což je doba dostatečně dlouhá pro přijetí závěru, že za situace, kdy soudní praxe registruje v podstatě jediný případ aplikace právní normy ZTOPO, je nutné dovodit, že praxe zákon prostě nepřijala. Mám zásadně za to, že měřítkem použitelnosti každého nového právního předpisu je srozumitelnost v aplikaci v praxi.

---

⁴⁰ *Bulletin advokacie*, 10/2012, str. 35

Pokud taková srozumitelnost chybí, praxe takový nový předpis nepřijme, tento právní předpis musí být buď novelizován, nebo zrušen. Veškeré teoretické úvahy pak zůstávají pouze v rovině teorie, která ale praktický dopad nepřináší.

Opět zdůrazňuji, že jednou z dalších oponentur by mohla být skutečnost, že praxe neregistruje od účinnosti ZTOPO žádné deliktní jednání právnických osob. To však nelze považovat za pravděpodobný závěr, neboť situace v praxi nepochybně odpovídá té, za které byl zákon přijat. Pokud by tedy v praxi byly nulové poznatky o existenci deliktních jednání právnických osob, pak by to vzbuzovalo zásadní pochybnosti o nutnosti vzniku ZTOPO jako takového.

O takový případ se však nejedná. Podle mého názoru jde jednoznačně o situaci, kdy praxe zákon nepřijala, a to velmi pravděpodobně pro obtížnou aplikovatelnost jeho ustanovení do soudní praxe.

3.2. Úsilí o zavedení trestní odpovědnosti právnických osob v České republice

Od konce 70. let 20. století narážíme v řadě mezinárodněprávních, vědeckých nebo politických dokumentů na požadavek, aby jednotlivé státy svým v rámci svých vnitrostátních právních řádů sankcionovaly právnické osoby za jejich protiprávní jednání. V této době se totiž stupňují kritické hlasy v neprospěch pouze správního trestání právnických osob a objevují se rostoucí tendence zavést jejich trestní odpovědnost.

Dokumenty tohoto typu vznikají zejména v Organizaci spojených národů a jejích orgánů a organizací, dále pak na půdě OECD, Rady Evropy, Evropského parlamentu, Evropských společenství, Evropské unie, ale rovněž samozřejmě na různých vědeckých fórech jako např. na konferencích Mezinárodní společnosti pro trestní právo (AIDP) apod.
41

Na tomto místě je třeba zásadním způsobem zdůraznit, že povaha těchto dokumentů je různorodá, když některé z nich jsou mezinárodní smlouvy právně závazné a jako takové ukládají účastnickým státům povinnost zavést v rámci vnitrostátních právních řádů deliktní odpovědnost právnických osob. Oproti tomu další pak mají pouze doporučující povahu a tedy ani nelze hovořit o jejich právním charakteru.

Pokusím se shrnout společné rysy těchto mezinárodních aktivit:

- Povětšinou neobsahují kategorický požadavek na zavedení výlučné trestněprávní sankce a pouze deklarují, že by sankce měly být účinné, přiměřené a odstrašující, tj. pokud se v rámci uvedených dokumentů hovoří o obecném požadavku odpovědnosti právnických osob, pak nebývá bezpodmínečně požadována odpovědnost trestněprávní, naopak bývá připuštěna alternativní povaha trestní odpovědnosti a sankce.
- Výčet sankcí je víceméně demonstrativní, když toto platí především pro právní normy Evropské unie⁴².
- Žádný z mezinárodních dokumentů nepovažuje zavedení deliktní odpovědnosti a sankce za všechny trestné činy ve shodném rozsahu jako u osob fyzických. Vždy jde jen o určitý okruh deliktů.

---

⁴¹ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. Str. 17

⁴² Např. Druhý protokol k Evropské úmluvě o ochraně finančních zájmů Evropských společenství ze dne 19.6.1997.

- Žádný z mezinárodních dokumentů neobsahuje samu definici pojmu právnická osoba a současně ani neobsahuje žádná kritéria pro určení toho, zda deliktní odpovědnost se má týkat všech právnických osob, nebo pouze některých z nich a řešení těchto otázek ponechává čistě právu vnitrostátnímu toho kterého státu.

Nyní je podle mého názoru pro úplnost třeba vyjmenovat některé mezinárodní smlouvy, jejichž je Česká republika signatářem a které jsou pro ni závazné. Lze tedy obecně dovodit, že pravděpodobně nejsilnější vliv pro vznik nového zákona o trestněprávní odpovědnosti právnických osob by měla právě tato existence závazných mezinárodních smluv.

Jedná se o zejména tyto mezinárodní smlouvy:

- Úmluva o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích, Paříž 1997
- Trestně právní úmluva o korupci – Štrasburk 1999
- Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu – rezoluce VS OSN 1999.

Dále ještě existuje celá řada dalších mezinárodních smluv, které Česká republika dosud neratifikovala, nebo k nim nepřistoupila. Kupříkladu jde o tyto mezinárodní smlouvy:

- Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu – New York 2000
- Úmluva OSN proti korupci – New York 2003
- Úmluva o počítačové kriminalitě – Budapešť 2001
- Úmluva Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidskými bytostmi – Varšava 2005
- Úmluva Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu a o financování terorismu – Varšava 2005

- Úmluva Rady Evropy o ochraně dětí před sexuálním zneužíváním, sexuálním vykořisťováním - Lanzarote 2007
- Úmluva Rady Evropy o prevenci terorismu – Varšava 2005
- Úmluva Rady Evropy o padělání léčivých výrobků a obdobných trestných činech ohrožující lidské zdraví – Moskva 2011

Je možno zmínit následující předpisy Evropské unie vydané v posledních letech, jež obsahují závazek k postihu právnických osob za deliktní jednání:

- Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 29.5.2000 o zvýšené ochraně trestními a jinými sankcemi proti padělání ve spojitosti se zaváděním eura.
- Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 28.5.2001 o popírání podvodů a padělání bezhotovostních platebních prostředků.
- Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 13.6.2002 o boji proti terorismu.
- Směrnice Evropského parlamentu Rady Evropské unie ze dne 5.4.2011 o prevenci a popírání obchodu s lidmi a ochraně jeho obětí.
- Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 28.11.2002 o posílení trestního rámce s cílem zabránit napomáhání k nepovolenému vstupu, tranzitu a pobytu.
- Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 22.7.2003 o boji s korupcí v soukromém sektoru.
- Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie z 22.12.2003 o boji proti pohlavnímu vykořisťování dětí a dětské pornografii.
- Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 25.10.2004, kterým se stanoví minimální ustanovení týkající se znaků skutkových podstat trestných činů v oblasti nedovoleného obchodu s drogami.
- Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 24.2.2005 o útocích proti informačním systémům.
- Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 24.10.2008 o boji proti organizované trestné činnosti.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady Evropské unie ze dne 19.11.2008 o trestněprávní ochraně životního prostředí.

- Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 28.11.2008 o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady Evropské unie ze dne 18.6.2009 o minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně obývajících státních příslušníků třetích zemí.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady Evropské unie ze dne 21.10.2009 o znečištění z lodí a zavedení sankcí za protiprávní jednání.
- Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 6.10.2006 o uplatňování zásady vzájemného uznávání příkazu ke konfiskaci.
- Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie o uplatňování zásady vzájemného uznávání peněžitých trestů a pokut ze dne 24.2.2005.
- Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie z 22.7.2003 o výkonu příkazů k zajištění majetku nebo důkazních prostředků v Evropské unii.⁴³

3.3 Trestněprávní normy, upravující trestní odpovědnost právnických osob v některých evropských zemích

Na tomto místě je třeba se zmínit o konkrétních legislativních krocích většiny evropských zemí, a to alespoň ve stručných rysech, tak abychom mohli dojít k určitému srovnání postupu těchto zemí a postupu zákonodárného sboru České republiky. Podrobněji bych pak pohovořil o právní úpravě v oblasti německého práva, protože mám za to, že většina nebo alespoň určitá část úpravy nebo tvorby nových právních předpisů v České republice je do jisté míry inspirována a ovlivněna německým právem. Je také velmi důležité si všimnout, jakým způsobem jednotlivé evropské země, a zejména kdy akceptovaly pokyny obsažené ve shora uvedených mezinárodních smlouvách a dokumentech.

---

⁴³ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. Str. 19 - 21

Trestní odpovědnost právnických osob byla v jednotlivých evropských státech zaváděna buď speciálními trestními zákony nebo cestou doplnění či a novelizace stávajících trestních zákoníků.

Konkrétně šlo o následující právní úpravy - jsou uváděny země, které tyto legislativní kroky podstoupily. Dále bych uvedl země, o kterých je z dostupných pramenů zřejmé, že legislativní kroky vedoucí k zavedení nových nebo úpravě stávajících trestních zákonů uskutečnily. Konečně pak je třeba zmínit země, které sice provedly úpravu v trestním zákoně, avšak sankce se nenazývají tresty.

Do první skupiny států patří tyto:

- Nizozemsko – v roce 1976 došlo k novelizaci článku 51 trestního zákona z roku 1886. Zaveden institut trestní odpovědnosti právnických osob.
- Island – novelizace islandského trestního zákoníku, především v roce 1998. Nebyl vypracován samostatný zákon.
- Portugalsko – novelizován portugalský trestní zákoník v roce 1984. Rovněž nebyl vypracován samostatný zákon.
- Švédsko – doplnění švédského trestního zákoníku v roce 1986. Nebyl vypracován samostatný zákon.
- Norsko – doplněna kapitola 3a norského trestního zákoníku v roce 1991. Rovněž nebyl vypracován zvláštní zákon.
- Francie – formální komplikovaná právní úprava, neboť francouzský právní zákoník se skládá z několika zákonů. Byl přijat nový trestní zákoník v roce 1994, který upravil trestní odpovědnost právnických osob.
- Finsko – v roce 1995 došlo k doplnění kapitoly 9 do finského trestního zákoníku. Nebyl vytvořen samostatný zákon.
- Španělsko – v roce 1995 byl doplněn trestní zákon. K tvorbě zvláštního zákona nedošlo.

- Dánsko – v roce 1996 byl doplněn dánský trestní zákoník o § 25 – 27 – nedošlo k tvorbě zvláštního zákona.
- Belgie – zákon z roku 1999 doplnil belgický trestní zákoník. Opět nedošlo k tvorbě zvláštního zákona.
- Slovinsko – vytvořen zvláštní zákon o odpovědnosti právnických osob za kazniva dejanja v roce 1999.
- Litva – totéž, vytvořen zvláštní zákon v roce 2000.
- Estonsko – v roce 2008 novelizován stávající trestní zákoník. Nedošlo k tvorbě speciálního zákona.
- Malta – v roce 2002 byl doplněn stávající trestní zákoník. Nedošlo k tvorbě nového zákona.
- Maďarsko – právní problematika upravena zvláštním zákonem z roku 2001.
- Polsko – v roce 2006 novelizován stávající trestní zákon. Nedošlo k vytvoření speciálního zákona. Ve vztahu k dřívější právní úpravě byla některá ustanovení následně zrušena Polským ústavním soudem.
- Chorvatsko – v roce 2003 novelizován stávající zákon. Nedošlo k tvorbě zvláštního zákona.
- Švýcarsko – došlo k úpravě trestního zákoníku vložení dvou článků v roce 2003. Nedošlo k tvorbě zvláštního zákona.
- Makedonie – vytvořen zvláštní zákon v roce 2004, upravující danou problematiku.
- Lotyšsko – v roce 2005 doplněn stávající trestní zákoník. Nedošlo ke tvorbě zvláštního zákona.
- Rakousko – vytvořen zvláštní zákon v roce 2005, postihující celou problematiku.
- Rumunsko – v roce 2006 novelizován stávající trestní zákoník. Nedošlo k vytvoření zvláštního zákona.
- Slovensko – v roce 2010 došlo zákonem číslo 224 ke změně a doplnění stávajícího trestního zákona. Nedošlo k tvorbě zvláštního zákona.
- Lichtenštejnsko – zákonem z roku 2010 došlo ke změně stávajícího trestního zákona. Nedošlo k tvorbě zvláštního zákona.

- Česká republika – přijat zvláštní zákon č. 418/11 Sb. 27.10.2011. V tomto smyslu je třeba uvést, že vládní návrh zákona byl předkládán poslanecké sněmovně už jednou, a to již v roce 2004, tehdy nebyl poslaneckou sněmovnou schválen.⁴⁴

Jedná se o velmi zajímavé srovnání. Obecně lze uvést, že jen velmi málo zemí považovalo za nutné dostát závazků z mezinárodních smluv cestou vytvoření zvláštního zákona k této problematice. V drtivé většině případů stačila jednoduchá novelizace nebo doplnění stávajících zákonů, mnohdy v rozsahu jednoho až dvou paragrafů.

Podle mého názoru je tato skutečnost velmi významná a má velmi vysokou vypovídající hodnotu. Drtivá většina evropských zemí nepovažovala za vhodné ani nutné problematiku řešit přijetím celistvého zákona. Rozhodně se však z jejich strany podle mého přesvědčení nejednalo o nějaké podcenění problematiky. Nicméně tato skutečnost jednoznačně ukazuje na to, že tuto problematiku nelze ani žádným způsobem přeceňovat a v podstatě je možné ji upravit pouhým jednoduchým doplněním stávajícím trestním zákonům.

Zvláštní skupinu zemí představují Švédsko a Španělsko. Zde lze hovořit o tom, že: „... byla zavedena ztv. quasi-trestní odpovědnost právnických osob ...“⁴⁵ kdy problematika trestní odpovědnosti právnických osob je sice upravena v trestním zákoně, ale sankce pro případ protiprávního jednání se neoznačují jako tresty. Ve Švédsku jde o tzv. jiné zvláštní právní následky, ve Španělsku pak o přídatné důsledky.

---

⁴⁴ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. Str. 25

⁴⁵ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. Str. 25

Vzhledem k blízkosti právních úprav z dob minulých není bez významu dále doplnit, že rovněž Slovenská republika konkrétně svým zákonem č. 224/2010 Z.z. s účinností od 1.9.2010 zavedla po právě vzoru Španělska nebo Švédska tzv. nepravou trestní odpovědnost právnických osob.⁴⁶ Skutečnost, že právě takto postupovali slovenští právní experti, je opět velmi významná a jen posiluje názor o nadbytečnosti tvorby speciálního celistvého zákona k této problematice, který je pak navíc v praxi téměř neaplikovatelný.

Velmi zásadní je ta skutečnost, že některé země přes závazné pokyny z mezinárodních úmluv i nadále setrvaly na stávající právní úpravě. Tou je model odpovědnosti právnických osob za správní delikty - kupříkladu jde o Německo, Itálii, Bulharsko a Rusko. Podrobněji se v další kapitole budu zabývat právní úpravou v Německu.

Obecně je třeba říci, že všeobecnou tendencí modelu odpovědnosti právnických osob za správní delikty jsou velmi přísné sankce s tím, že je velmi podrobně upraven praxí ověřený proces, jehož prostřednictvím je o deliktech rozhodováno. Jak již pravděpodobně vyplývá z celé řady úvah této práce, považuji osobně, nikoliv jen s ohledem na nulovou aplikovatelnost stávajícího zákona v praxi v českém právu, tento model za naprosto účinný a zcela dostačující. Nelze si totiž představit, že by laická veřejnost, která je ve své podstatě adresátem předmětných právních norem, nějakým zásadním způsobem rozlišovala mezi ukládáním sankcí v trestněprávní oblasti a ve správním řízení, tedy že by v podstatě identické druhy a výměry trestů nějakým způsobem u delikventů vzbuzovaly zásadní obavu tehdy, pokud jsou řešeny v trestněprávní rovině oproti rovině správní.

---

⁴⁶ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. Str. 26

3.4. Problematika trestní odpovědnosti právnických osob na vědeckých fórech

Jak jsem již naznačoval, problematika trestní odpovědnosti právnických osob se stala předmětem jednání celé řady vědeckých kongresů a konferencí a odborných akcí a seminářů, které ale nevedly ke zcela sjednoceným názorům na posuzování problematiky. Za všechny tyto mezinárodní aktivity uvádím např. Mezinárodní konferenci ze dne 11.11.2009 konanou v Bratislavě. Pokud pak jde o české prostředí, zabýval se danou problematikou 2. ročník mezinárodní konference „Dny práva“. Tato konference se uskutečnila pod záštitou Masarykovy univerzity, Právnické fakulty v listopadu r. 2008.

4. Exkurz do právní úpravy problematiky trestně právní odpovědnosti právnických osob v německém právu

Jak už bylo řečeno, setrvalo Německo na stávající prověřené právní úpravě odpovědnosti za správní delikty a nepovažovalo za nutné v této problematice vytvářet a přijímat další zákony, a to ani formou jednoduché novelizace.

V Německu byla v této problematice vedena rozsáhlá debata, nicméně koncepce pravé trestní odpovědnosti právnických osob byla v roce 2000 komisí pro reformu systému trestněprávních sankcí, která pracuje při spolkovém sněmu, odmítnuta.⁴⁷

---

⁴⁷ Abschlussbericht der Kommission zur Reform des strafrechtlichen Sanktionensystems (März 2000), část 12

Trestání právnických osob za protiprávní jednání je tedy v Německu nadále ponecháno u oblasti správního práva. Základním pramenem, nadále upravujícím tuto problematiku je zákon o přestupcích (OWiG).⁴⁸

Německé trestní právo tedy de lege lata nezná trestněprávní odpovědnost právnických osob. Trestněprávně odpovědné mohou být pouze fyzické osoby, které stojí za těmito právnickými osobami.

Je tedy podle mého názoru nesporné, že v německém právu je zavedena nepravá trestní odpovědnost právnických osob a že nadále platí zásada „societa delinquere non potest“.

Klíčovou právní normou je § 30 OWiG, který stanoví sankce pro právnickou osobu za předpokladu, že statutární orgány nebo jiné osoby ve vedoucích pozicích spáchaly trestný čin nebo přestupek tím, že byly porušeny povinnosti, které se týkají dané právnické osoby, a toto jednání vedlo, nebo mělo vést k obohacení právnické osoby.

Základní sankcí za deliktní jednání je samozřejmě pokuta – peněžitý trest. OWiG zná ale i jiné sankce, které je možné uložit právnickým osobám jako následek protiprávního jednání. Je upraveno propadnutí majetku nebo části, které se uplatňuje tehdy, pokud nebyla za deliktní jednání uložena pokuta.

Pokud právnická osoba prokazatelně získala prospěch z deliktního jednání, je možné nařídit odvod tohoto majetkového prospěchu státu. Při ukládání obou posledně zmíněných sankcí je podstatné, v jakém postavení v právnické osobě byla fyzická osoba, která daný trestní čin spáchala.

Zmíněná osoba samozřejmě musí mít k právnické osobě právní vztah, nemusí však být v právním postavení statutárního orgánu této právnické osoby.

Další uplatnitelnou sankcí podle OWiG je zabavení věci. Tato sankce je uplatnitelná pouze tehdy, pokud to zákon výslovně připouští.

---

⁴⁸ Gesetz über Ordnungswidrigkeiten

Konečně je třeba zmínit další možnou složitelnou sankci, tou je zrušení právnické osoby. Uplatňuje se jako správní opatření v některých speciálních zákonech, jako např. zákon o akcích.

I tady je ale na místě uvést, že posledně zmíněná sankce se v praxi téměř nerealizuje. A to zřejmě proto, že podmínky pro její aplikovatelnost jsou nastaveny v zákoně velmi úzce a praxe není schopná zcela tuto úpravu převzít.

Je nutné uvést, že někteří právní autoři považují německou úpravu za smyšlený model postihu právnických a fyzických osob, neboť v některých případech není k uložení sankce příslušný správní orgán, ale soud.⁴⁹

5. ZTOPO v aktuálním znění.

5.1. Obecný úvod k ZTOPO

V rámci českého prostředí zákonodárce zvolil použití samostatného zákona, kdy byl k tomuto kroku veden snahou o zdůraznění odlišného pojetí této právní úpravy, když se má podle jeho názoru jednat o jiný koncept trestní odpovědnosti vykazující zvláštnosti oproti obecné trestněprávní úpravě, resp. od základů trestní odpovědnosti fyzických osob.

---

⁴⁹ Zeder, F. VbVG: Verbandsverantwortlichkeitsgesetz. Wien: Neuer Wissenschaftlicher Verlag 5006, str. 17

Z důvodové zprávy k ZTOPO však plyne, že se o zcela samostatný zákon z povahy věci nejedná, neboť významně „... navazuje na obecné předpisy trestního práva v oblasti práva hmotného a procesního, které jsou vůči němu subsidiární.“⁵⁰

Obecně vzato ZTOPO tedy představuje historický průlom v tom směru, že zavádí vedle trestní odpovědnosti osob fyzických i trestní odpovědnost osob právnických jakožto odpovědnost, která nadále bude existovat vedle odpovědnosti právnických osob v rovině správní, resp. rovině správního trestání.

5.2. Předmět úpravy, systematika ZTOPO a vztah k jiným právním předpisům

Předmět právní úpravy daný ZTOPO vychází ze třech základních okruhů, kterými jsou (i) podmínky trestní odpovědnosti právnických osob, (ii) trestní sankce, které je možné podle ZTOPO za spáchání stanovených trestných činů právnickým osobám ukládat a konečně (iii) postup v řízení proti právnickým osobám.

Podmínky trestní odpovědnosti právnických osob jsou systematicky vzato vymezeny v rámci části první ZTOPO obsahující obecná ustanovení (předmět úpravy a její vztah k jiným zákonům, místní působnost) a dále rovněž v části druhé ZTOPO, kde jsou uvedeny jednotlivé trestné činy, kterých se může právnická osoba dopustit, trestní odpovědnost právnické osoby, vymezení pachatelství, spolupachatelství a účastenství, problematika právního nástupce právnické osoby, účinná lítost a rovněž otázky vztahující se k promlčení trestní odpovědnosti právnické osoby.

---

⁵⁰ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. Str.63

System trestních sankcí je v rámci ZTOPO koncipován jako dualistický⁵¹, když jsou tyto sankce označovány jako tresty⁵² a ochranná opatření⁵³, tj. srovnáním lze dospět k závěru, že v tomto směru koresponduje úprava daná ZTOPO s právní úpravou obsaženou v trestním zákoníku vztahujícím se k trestní odpovědnosti osob fyzických.

Vedle toho i část třetí ZTOPO rozdělené na jednotlivé hlavy obsahuje hmotněprávní úpravu vztahující se k trestům a ochranným opatřením, a to pokud jde o otázky přiměřenosti trestněprávních sankcí, taxativní výčet jednotlivých druhů trestů a ochranných opatření bez možnosti jeho analogického rozšiřování, ukládání trestů a ochranných opatření, zániku výkonu trestu a promlčení výkonu trestu a zániku účinků odsouzení.

Pokud jde o procesní otázky, tedy postup v řízení proti právnickým osobám, je třeba odkázat na znění části čtvrté ZTOPO obsahující zvláštní ustanovení o řízení proti právnickým osobám, tj. ustanovení vymezující odchylky takového trestního řízení.

Samotný předmět úpravy popisovaný shora je ve stručnosti vymezen v ust. § 1 ZTOPO⁵⁴, který dále hovoří rovněž o vztahu ZTOPO k jiným právním předpisům, a to tak, že pokud nestanoví ZTOPO něco jiného, použije se trestní zákoník, resp. pokud jde o procesní prvky a řízení proti právnické osobě trestní řád, to vše ale jen za situace, kdy takové použití není z povahy věci vyloučeno. Trestní zákoník a trestní řád jsou ve vztahu k ZTOPO právními předpisy povahy subsidiární za splnění dvou uvedených podmínek.

---

⁵¹ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. Str.61

⁵² Z ust. § 15 odst. 1 ZTOPO plyne, že za trestné činy spáchané právnickou osobou lze uložit pouze tresty, kterými jsou zrušení právnické osoby, propadnutí majetku, peněžitý trest, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti, zákaz plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži, zákaz přijímání dotací a subvencí, uveřejnění rozsudku.

⁵³ Ve smyslu ust. § 15 odst. 2 ZTOPO lze za trestné činy spáchané právnickou osobou uložit jako ochranné opatření pouze jediné, a to zabránit věc nebo jiné majetkové hodnoty. Srov. rovněž ust. § 26 ZTOPO.

⁵⁴ Srov. znění ust. § 1 ZTOPO.

K tomu je však nutné poznamenat, že právě první ustanovení ZTOPO dále jakkoliv blíže nerozvádí, co má na mysli spojením slov „není-li to z povahy věci vyloučeno“⁵⁵. Studium ZTOPO dospějeme k závěru, že jednotlivé právní instituty či postupy nejsou v rámci ZTOPO upraveny vždy komplexním způsobem – naopak velmi často se jedná pouze o dílčí úpravu nebo specifikaci určité odlišnosti vyvstávající z charakteru samotných právnických osob. S ohledem na právě uvedené je tak možné dospět k následujícím praktickým situacím:

- a) určitý institut nebo postup je v rámci ZTOPO upraven komplexně a zcela, z logiky věci se pak v tomto směru použije ZTOPO;
- b) určitý institut nebo postup je v rámci ZTOPO proveden toliko dílčím a tedy neúplným způsobem, s ohledem na to se použije v první řadě úprava daná ZTOPO, která však bude muset být doplněna i aplikací trestního zákoníku, resp. trestní řádu, a to v rozsahu, v němž to není z povahy věci vyloučeno;
- c) ve vztahu k určitému institutu nebo postupu neobsahuje ZTOPO ničeho, tj. aplikuje se trestní zákoník, resp. trestní řád, a to opět pouze v rozsahu, v němž to není z povahy věci vyloučeno.

---

⁵⁵ Vyloučení použitelnosti trestního zákoníku nastane tehdy, pokud ZTOPO určitý institut upravuje uceleně nebo pokud je to z povahy věci vyloučeno. Z povahy věci je pak použití výkladem vyloučeno tehdy, pokud u právnické osoby nemůže takový institut přicházet v úvahu v návaznosti na charakter právnické osoby – např. není možné aplikovat ust. § 10 trestního zákoníku, jenž se týká vydání a předání občanů České republiky, a to z toho prostého důvodu, že občanem může být jen osoba fyzická. Další příklady uvádí např. Šámal a Dědič in Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. Str. 70 – 72.

5.3. Podoba zákona z hlediska výkladu jednotlivých vybraných základních ustanovení

V této pasáži práce vymezím některá vybraná a podle mého názoru rovněž klíčová ustanovení ZTOPO, přičemž se ihned pokusím vyhodnotit efektivitu působení těchto zákonných ustanovení v praxi ve světle vesměs kritických hlasů a odborných článků, ze kterých budu částečně citovat.

Není smyslem této části práce citovat jednotlivá ustanovení zákona, ale smyslem je polemizovat s výkladovou nejednotou a mnohdy až nemožností výkladu klíčových ustanovení zákona.

Nepochybně klíčovým ustanovením je § 8 ZTOPO, který stanoví trestní odpovědnost právnické osoby. Ve vztahu k tomuto klíčovému ustanovení vzniká hned první legislativní problém.

Ten spočívá především v tom, že právnická osoba je podle dané právní úpravy vždy pouze druhotným pachatelem, což znamená, že její odpovědnost je odvozena od prvotního jednání konkrétní fyzické osoby. Fyzická osoba přitom musí splňovat určité striktně dané formální parametry k tomu, aby vůbec bylo možné právnické osobě jeho protiprávní čin přičíst. Popis příslušných závazných hledisek je obsažen právě v ustanovení § 8, odst. 1, písm. a) - d) ZTOPO a dále ve spojitosti s ustanovením odst. 2, písm. b) téhož paragrafu ZTOPO, který se týká případu zaměstnance právnické osoby.

V kontextu těchto souvislostí však vyznívá poněkud zvláště ustanovení § 8, odst. 3 ZTOPO, kde se uvádí, že trestní odpovědnosti právnické osoby nebrání, pokud se nepodaří zjistit, která konkrétní fyzická osoba jednala způsobem uvedeným v odstavci 1 a 2.

Z důvodové zprávy k návrhu zákona vyplývá, že existence neznámého pachatele měla mít smysl pouze v případě posuzování rozhodnutí kolektivního orgánu právnické osoby bez možnosti zjistit, jak zde kdo konkrétně hlasoval. Text zákona však již žádnou takovou podmínku neobsahuje, což může mít nepochybně pro právnické osoby velmi nepříjemné následky, které jsou snadno představitelné. Jde zejména o možnost přičtení protiprávního činu fyzické osoby, jednající v sabotážním úmyslu, obecnou nemožnost zjistit skutečnou motivaci jednání fyzické osoby, nemožnost zjištění pozice fyzické osoby v rámci činnosti osoby právnické, nemožnost ověřit míru splnění či nesplnění povinnosti právnické osoby apod.

Tímto způsobem se obsah klíčového ustanovení § 8 ZTOPO stává vnitřně zásadně rozporným s následkem výrazné právní nejistoty. Lze důvodně pochybovat o tom, zda by standardně rozhodující soud mohl za této okolnosti vůbec dospět u právnické osoby k závěru o její vině.⁵⁶

Domnívám se, že tato polemika je naprosto jasná a srozumitelná. Podle mého názoru je jedním ze zásadních důvodů, proč orgány, činné v trestním řízení neaplikují do praxe ustanovení ZTOPO, když je evidentní, že je jistě celá řada případů, kdy by k takovému postihu dojít mělo nebo dokonce muselo.

V předcházející kapitole jsme hovořili o negativních sociálních dopadech na zaměstnance, kteří se žádného protiprávního jednání nedopustili a v případě tvrdého postihu právnické osoby jsou v podstatě nespravedlivě postihováni, a to i ztrátou pracovního místa.

Výše uvedená úvaha pak směřuje do situace, kdy v podstatě zaměstnanec může vědomou sabotážní činností způsobit velmi tvrdý sankční postih právnické osoby. To je nepochybně velmi zásadní závažná námitka.

---

⁵⁶ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. Str. 11

Druhá ze zásadních námitek právních expertů spočívá v tom, že zvolená konstrukce přičítá protiprávního činu fyzické osoby osobě právnické, může teoreticky i prakticky vytvořit zvláštní problém v případě, kdy bude až v průběhu trestního řízení učiněn závěr o tom, že podmínky tohoto přičítání zde ve skutečnosti splněny nejsou.

Takovou situaci si lze snadno představit, protože zmíněný závěr se nepochybně generuje až v průběhu důkazního řízení.

ZTOPO v sobě zahrnuje toliko zvláštní ustanovení o řízení proti právnickým osobám, tedy již jen jazykovým výkladem je dovoditelné, že úprava daná v tomto směru ZTOPO není právní úpravou komplexní a je nutné jít cestou použití subsidiárního zákona, kterým je v tomto případě trestní řád. ZTOPO v sobě neobsahuje ustanovení o důvodech pro zastavení trestního stíhání právnické osoby, když i podle Šámala⁵⁷ se trestní řád použije např. co do ustanovení § 157 až 179h trestního řádu a dále co do ustanovení § 220 až 230 trestního řádu.

Současná úprava institutu zastavení trestního stíhání dle § 172 Tr.Ř. však s takovým specifickým případem výslovně nijak nepočítá a ke stejnému závěru lze dojít i ohledně důvodů u zproštění obžaloby podle § 226 Tr.Ř, tedy ač vztahově je trestní řád právním předpisem charakteru subsidiárního, není pro tyto situace použitelný, když jeho taxativní výčet důvod zastavení trestního stíhání, resp. zproštění obžaloby z logiky věci neobsahuje uvedené specifické případy.

K zastavení trestního stíhání dochází většinou tehdy, pokud se nestal skutek, pro který se vede trestní stíhání, dále není-li tento skutek trestním činem a není důvod k postoupení věci a konečně není-li prokázáno, že skutek spáchal obviněný. Obdobně je tomu u zproštění obžaloby.

---

⁵⁷ Šámal – k trestně právní odpovědnosti právnických osob Bulletin advokacie 11/2011, strana 20

Ve všech těchto případech se jedná o protiprávní jednání fyzické osoby, které může být přičteno osobě právnické až teprve při splnění dalších podmínek.

V trestně právní praxi však rozhodně nelze vyloučit případy, kdy se skutek fyzické osoby stal, jde o trestný čin, fyzická osoba ho zjevně spáchala, dokonce i třeba doznala, ale ohledně dalších podmínek jeho přičtení právnické osoby už nebyly naplněny původní předpoklady, které k zahájení jejího trestního stíhání vedly.

Takový případ může nastat typicky u zaměstnance, kdy se teprve dodatečně zjistí, že ze strany příslušných subjektů bylo provedeno to, co lze od nich „spravedlivě požadovat“.

Právnická osoba se podle ZTOPO žádného vlastního skutku nedopouští. Jistě není správné, že stejný skutek může být hodnocen např. u přičetné osoby a jinak než u přičetné osoby spolupachatele b.

Lze tedy uzavřít, že pochopitelné a jisté správné cíle, kterými se řídili tvůrci ZTOPO, dojdou k naplnění v praxi jen tehdy, pokud nebudou vznikat tak zásadní pochybnosti o aplikaci právních norem do praxe.

Např. je obtížně představitelné, že orgány činné v trestním řízení budou důvěřovat zákonu, ze kterého vyplývá, že fakticky trestní stíhání deliktního subjektu nelze ani zastavit.⁵⁸

Pokud existují obdobné kritické hlasy poměrně k zásadním otázkám, které mají vztah k aplikaci ZTOPO do praxe, je třeba se zamyslet nad tím, proč ke zmíněnému stavu došlo. Kritici se vzácně shodují v tom, že tomu bylo proto, že existoval dlouhodobý tlak, ve kterém si Česká republika už nemohla dovolit pověst státu, který není schopen plnit závazky, to navíc za situace, kdy už zákon byl jednou v roce 2004 parlamentem odmítnut.

---

⁵⁸ Vidrna – dvě poznámky k trestní odpovědnosti právnických osob, Bulletin advokacie, 10/2012, str. 35

Zákon byl tvořen za situace, že existovaly nulové zkušenosti s aplikací jeho právních norem v praxi. Tato výchozí situace postavila orgány činné v trestním řízení nepochybně před nutnost aplikace norem zákona bez možnosti využití obvyklých a jasných vodítek pro jeho výklad. To je podle mého názoru zásadní důvod, proč je nadále i po několika měsících aplikace zákona v praxi nulová.

Pro svoji práci jsem chtěl využít praktických zkušeností z činnosti orgánů činných v trestním řízení. Na Krajském státním zastupitelství v Plzni, mi ale bylo sděleno, že od účinnosti zákona ZTOPO nebyl v rámci dané lokality v praxi realizován jediný případ, kdy by se na základě podané obžaloby soudně realizoval případ trestní odpovědnosti právnické osoby.

Podle mých informací existuje v celé České republice celkem asi jen 11 případů, kdy se orgány činné v trestním řízení pokusily zahájit trestní stíhání proti právnické osobě. Existuje snad jen jediný případ, který byl projednáván soudem. To je stav, který s ohledem na dobu, která uplynula od účinnosti ZTOPO jasně svědčí pro to, že zákon svoje poslání a účel nenaplnil.

Z dalších ustanovení zákona ZTOPO bych se chtěl zmínit o dvou z nich, a to je úprava § 16 a § 26 ZTOPO. Podle mého názoru se jedná o velmi důležitá ustanovení, která pokud by byla precizována a bezproblémově doložitelná v praxi, by splnila nepochybně svůj účel, neboť se jedná o sankce, které mají nebo mohou mít maximální účinnost právě pro to, že jde o zrušení právnické osoby jako takové. Mělo by tak být podle mého názoru zcela a nadevší pochybnost jasně, v jakých případech konkrétně a přesně lze toto zákonné ustanovení aplikovat. Podívám-li se na text ustanovení § 16, zejm. 1. odst., poslední větu, pak je otázkou, zda tomu tak ve skutečnosti je.

Komentáře k zákonu k tomu uvádějí, že trest zrušení právnické osoby nelze uložit, vylučuje-li to povaha právnické osoby. Zákon ZTOPO blíže nekonkretizuje okruh těchto právnických osob.

Bude se zejména jednat o právnické osoby zřízené zákonem, u nichž přichází v úvahu jejich zrušení opět jen zákonem. Dále půjde o obce a kraje jako územní samosprávné celky, pokud nevykonávají veřejnou moc, dále pak půjde o právnické osoby zajišťující různé strategické dodávky služeb, např. surovin, energie atd. Jde o poměrně velký počet právnických osob, z nichž se mnohé ani nezapisují do obchodního rejstříku či jiného obdobného rejstříku, takže okruh právnických osob, kterým nelze uložit trest o zrušení právnické osoby je zatím obtížné vymezit.⁵⁹

K tomu lze uvést následující. Pokud sám autor zákona připouští, že je obtížné spolehlivě vymezit okruh právnických osob, kterým nelze uložit trest zrušení právnické osoby, pak naprosto jistě nelze očekávat, že si v této výkladově nejasné situaci poradí orgány činné v trestním řízení, zejména soudy. Tuto zásadní věc nelze bez dalšího přenést do kompetence soudů. Tvůrci zákona nic nebránilo v tom, aby okruh právnických osob vymezil nebo jinak definoval.

V opačném případě opět nastává situace, kdy je toto zásadní ustanovení prakticky neaplikovatelné do praxe.

Pravděpodobně stejná je pak situace u aplikace § 26 ZTOPO. Zde se zavádí institut ochrany opatření, který je poměrně složitě definován, a to zejm. ve vztahu k vykonatelnosti tohoto ochranného opatření. Tvůrci zákona opět v komentáři uvádějí, že především trestně odpovědné právnické osobě lze uložit jen jedno ochranné opatření, přičemž ZTOPO a řízení proti nim i v tomto případě odkazuje na podmínky stanovené trestním zákoníkem, aniž by vymezil jakoukoli odchylku.

Podle mého názoru komplikovanost vymezení tohoto ochranného opatření v zákoně opět nepovede k jasné a srozumitelné aplikaci do praxe.

---

⁵⁹ Šámal, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012. Str. 351

Závěr

Protože jak už bylo několikrát uvedeno, došlo k účinnosti ZTOPO od 1.1.2012, je na místě se ohlédnout zpět a pokusit se zhodnotit, zda a v jakých konkrétních souvislostech tato změna měla v uplynulém roce skutečně reálné dopady na chování obchodních společností, a to zejména ve vazbě na přijímání takových interních opatření, jež by mohla účinně bránit vzniku jejich trestní odpovědnosti.

Klíčovým problémem, který si nová právní úprava od počátku bohužel nese sebou, se stala především naprostá koncepční nejasnost tohoto zcela zásadního kroku, a to zejména ohledně výchozí otázky, jaký byl vlastně základní cíl a smysl prosazení této převratné změny. Je téměř jisté, že k přijetí zákona došlo zejména pod časovým tlakem mezinárodních závazků České republiky. V tomto kontextu se ztrácí, na základě jaké konkrétní společenské potřeby má být trestní odpovědnost právnických osob vlastně zavedena.

V tomto smyslu není bez významu, že tento zákon byl předkládán ke schválení parlamentu České republiky již v roce 2004, avšak nebyl přijat.

Vláda České republiky svého času tvrdila, že přijetí zákona, účinného od 1.1.2012 bylo jedním z klíčových protikorupčních opatření v rámci plnění vládního programu. Po více jak 13 měsících po nabytí účinnosti zákona lze konstatovat, že tomu tak nebylo a že právě fatální nejasnost základní koncepce trestní odpovědnosti právnických osob se nesporně stala jednou z rozhodujících příčin, proč se podnikatelská veřejnost v drtivé většině nakonec postavila k novému odpovědnostnímu riziku zcela negativně.

V tomto smyslu je možné vyslovit názor, že skutečným důvodem zavedení trestní odpovědnosti právnických osob nebyl deklarovaný boj proti korupci, nýbrž šlo jednoznačně o donucení vnějšími okolnostmi a trvalým mezinárodním tlakem.

Český zákon ZTOPO v některých částech naznačuje, že vychází z koncepce britského Bribery Act z roku 2010 a je tedy obdobným protikorupčním opatřením, z jeho celkové úpravy a kontextu je zřejmé, že měl účelově vyhovět hlasům, které požadovaly splnění všemožných mezinárodních závazků České republiky, jak vyplývají z řady mezinárodních úmluv.

Navíc zůstává otázkou, z jakého důvodu zákonodárce cítil potřebu přijetí a schválení nového celistvého zákona, když většina evropských zemí problematiku řešila jednoduchou novelizací či doplněním stávajících trestních kodexů.

Tím, že došlo k odmítnutí přijetí ZTOPO v roce 2004, došlo k situaci, že Česká republika se stala jedním z posledních hříšníků z řad členských států Evropské unie, kteří formálně nesplnili své mezinárodní závazky a v té či oné formě neupravili ve svém národním právním řádu trestní odpovědnost právnických osob.

Jednotlivými právními úpravami v právních řádech evropských států se navíc ukázalo, jak zcela odlišné formy a koncepce trestní odpovědnosti právnických osob mohou být upraveny. Jednotlivé úpravy vycházejí z koncepčně protichůdných modifikací tzv. pravé nebo naopak nepravé trestní odpovědnosti.

Ve shora popsaných souvislostech, zejm. s přihlédnutím k následné nulové aplikaci nově přijatého ZTOPO se pak za samotné zavedení trestní odpovědnosti právnických osob v českém právním řádu začalo jevit spíše jako nedopatření. Věci přitom rozhodně nepřispělo ani to, že vládní návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob byl nakonec přijímán pod značným časovým tlakem, když 6.12. musela vláda přehlasovat prezidentské veto a kdy pak v důsledku toho zbylo na potřebnou legisvakanní dobu jen několik málo dnů. To je samo o sobě velmi zarážející skutečnost.

Jako velmi podstatná se dále jeví skutečnost, že s přijetím zákona nebyla spojena žádná významnější kampaň vlády, ani přijetí jakýchkoli prováděcích či navazujících předpisů, obecných pokynů či metodik. To samozřejmě zásadním způsobem ztěžovalo aplikaci zákona do praxe. V tomto smyslu je třeba konstatovat, že vedle vlády selhalo především ministerstvo spravedlnosti jako odborný garant předkladatele návrhu zákona. O selhání rozhodovalo nejvyšší státní zastupitelství, které do této doby nevydalo žádný pokyn, či výkladové stanovisko k problematice.

Absence jakékoliv metodiky, zejména ve vztahu k výkladu klíčového ustanovení § 8, zejména pak odst. 2 zákona, je základním důvodem toho, že zákon nebyl praxí přijat.

V tomto smyslu nepochybně neobstojí ani vyjádření příslušných institucí, které uvádějí, že vydání jakýchkoli obecných pravidel, tedy metodiky, je vyloučeno i z toho důvodu, že nový zákon zavedl velmi rozsáhlé spektrum více než 80 trestných činů. V tomto smyslu se přehlíží, že problém obtížné aplikace zákona do praxe nespočívá v počtu nově zavedených trestných činů, ale zejména v nedomyšlenosti celé řady problémových právních otázek, které mohou vzbuzovat až ústavněprávní pochybnosti. V tomto smyslu odkazuji na dřívější pasáž práce, ve které uvádím, že si např. lze těžko představit aplikaci zákona do praxe za situace, kdy vůbec není jasné, zda zákon upravuje i možnost zastavení trestního stíhání právnické osoby za určité situace, která je v praxi velmi pravděpodobná.

Nulovou podporu aplikace zákona v České republice nelze bez dalšího srovnávat s příkladem aplikace britského Bribery Act. Tento zákon totiž ve svém ustanovení v článku 9 výslovně stanovuje, že ministerstvo spravedlnosti je povinno vydat provedení zákona v anglickém trestním řádu zvláštní metodiku o postupech opatření.

V této souvislosti pak není bez významu, že účinnosti nového zákona Bribery Act byla nakonec posunuta až na první červenec 2011, a to právě z důvodu, že ministerstvo spravedlnosti nestačilo včas vypracovat obecnou metodiku postupů. Přitom úvodní termín účinnosti zákona Bribery Act byl 1.4.2011.

Nic takového se v českém právním řádu neaplikovalo, ač byl český ZTOPO přijat později.

O různorodém přístupu úpravy problematiky jednotlivých států Evropské unie pojednávají dřívější pasáže této práce. V tomto smyslu nelze než opakovat, že některé státy problematiku vyřešili jednoduchou novelizací stávajících právních předpisů. Jen zlomek států považoval za nutné problematiku řešit přijetím nového celistvého zákona.

V tomto smyslu lze jen vyzdvihnout různou právní úpravu na Slovensku nebo v Německu.

Aktuální situace v České republice je zjištělná pouze z neoficiálních údajů, neboť výroční zprávy za rok 2012 vesměs ještě nejsou k dispozici. V každém případě však není na území Plzeňského kraje evidován žádný případ aplikace zákona, celorepublikově se jedná o celkem asi 11 zahájených případů, přičemž není znám údaj o tom, že by nějaký případ skončil pravomocným a vykonatelným rozsudkem.

Dále je podstatné, a naprosto zarážející to, že přes to přes nově vzniklou a zákonem vytvořenou situaci rizika odpovědností nebyla v naprosté většině obchodních společností přijata žádná preventivní a kontrolní opatření, která by směřovala k zamezení či zabránění jejich trestní odpovědnosti tak, jak to má na mysli klíčové ustanovení § 8, odst. 2, písm. b ZTOPO. Podle tohoto ustanovení právnická osoba odpovídá za jednání spáchané zaměstnancem i tehdy pokud právnická osoba nemá taková opatření, která měla stanovit, nebo které po nich lze spravedlivě požadovat. Zejména neprovedli-li kontrolu nad činností zaměstnanců nebo neučinili opatření k zamezení následkům páchaného trestného činu.

Přítom je zřejmé, že z pozice obchodní společnosti přináší jisté podnikatelské riziko již samo zahájení trestního stíhání, nikoli až uložení sankce soudem. Velmi negativní dopad na obchodní politiku obchodní společnosti může mít skutečnost, že obchodní společnost je trestně stíhána, přičemž tato skutečnost může být obecně známa. Jde o ztrátu dobré pověsti obchodní společnosti.

Samozřejmě je při nulové metodice a nejasné výkladovosti otázkou, co lze po právnické osobě ve vztahu k jejich zaměstnancům spravedlivě požadovat tak, aby přijatá opatření účinně zamezila spáchání trestného činu v rámci její činnosti. Klíčové je totiž posouzení, zda příslušní zaměstnanci skutečně jednali v zájmu právnické osoby, či ke svému vlastnímu zájmu a vlastnímu obohacení. To je naprosto zásadní problém, jehož řešení nabídnuto nebylo.

Popsané skutečnosti mohou vést jen k tomu závěru, že se obchodní společnosti represivních opatření nového zákona vůbec neobávají, jsou si mimo jiné vědomy téměř výkladové nemožnosti některých klíčových ustanovení zákona. Navíc jsou tato ustanovení poměrně lehce zneužitelná, z jedné strany např. pro sabotážní činnosti zaměstnanců, ze strany druhé při přehnané prevenční činnosti zaměstnavatele pak hrozícím zneužitím osobních údaj apod.

V neposlední řadě je třeba zmínit se o možných dopadech aplikace ZTOPO ve vztahu k již existujícím právním předpisům. Mám na mysli před zákon č. 253/2008 Sb. – o některých opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. V této souvislosti je velmi nebezpečná obecná povědomost o tom, že pokud nedochází k úmyslnému praní špinavých peněz, nehrozí žádná sankce. To je podle mě nesprávný výklad, při aplikaci příslušného ustanovení ZTOPO naopak může dojít k tomu, že se lze snadno stát pachatelem trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti, aniž by to v obchodní společnosti kdokoli postřehl.

Zákon proti praní špinavých peněz je předpisem, který je účinný již téměř 4 roky.

Klíčovým momentem tohoto zákona je klíčová osoba, neboť je to právě ona, na kterou se povinnosti stanovené tímto zákonem vztahují. Povinnou osobou jsou v první řadě úvěrové instituce a další finanční instituce oprávněné k poskytování úvěrů, leasingů apod.

Je třeba pohovořit o souvislosti ZTOPO proti praní špinavých peněz ve vztahu k velmi nebezpečnému důsledku, který velmi lehce může nastat.

ZTOPO upravuje s účinností od 1.1.2012 trestní odpovědnost právnických osob. Podle známé definice tohoto zákona je trestným činem právnické osoby čin spáchaný jejím jménem, v jejím zájmu nebo v zájmu její činnosti a to za podmínky, kdy tak jednal statutární orgán dané právnické osoby nebo jiná osoba oprávněná jednat jménem za právnickou osobu, dále pak osoba vykonávající řídicí nebo kontrolní činnost, nebo vykonávající rozhodující řízení v dané oblasti činnosti.

V neposlední řadě je pak právnická osoba trestně odpovědná, pokud se jedná o zavinění jejího zaměstnance.

Trestní odpovědnost právnických osob se podle toho vztahuje i na trestný čin legalizace výnosů trestné činnosti, kterého se podle trestního zákoníku dopustí ten, kdo zastírá původ nebo jinak usiluje, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění původu věci získané trestným činem, nebo jako odměna za něj, nebo věci, která byla opatřena pro takovou věc. Samotný trestný čin lze spáchat i formou nedbalosti. Tady postačuje, pokud právnická osoba někomu jinému z nedbalosti umožní zastříti původ věci.

Právě výše popsaná trestní odpovědnost za jednání zaměstnance a možnost spáchat trestný čin legalizace výnosů trestné činnosti z nedbalosti je zejména s ohledem na svůj rozsah kontroly firem, které mají 100 zaměstnanců, neskutečně problematická.

Dle ZTOPO je totiž trestný čin právnické osobě přičitatelný, pokud jej spáchal zaměstnanec nejen na podkladu pokynu právnické osoby, ale i pro to, že právnické osoby neprovedly taková opatření, která měly podle jiného právního předpisu provést, nebo která po nich lze spravedlivě požadovat.

Zde, nastupuje právě zákon proti praní špinavých peněz, který předepisuje, jaký opatření musí právnická osoba učinit, aby zamezila možnému praní finančních prostředků. Tato opatření jsou v zákoně přesně popsána. Jejich nesplnění může založit odpovědnost právnické osoby za trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti. Je přitom podstatné si uvědomit, že nesplnění řady povinností stanovených zákonem proti praní špinavých peněz může být sankcionováno ministerstvem spravedlnosti až do výše 50 mil. Kč. Uplatněním těchto sankcí může dojít až ke klíčové situaci, která je základním smyslem této úvahy, že totiž vznik trestní odpovědnosti právnické osoby za trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti může být dán i za situace nesplnění těchto povinností v rámci i nedbalostního jednání zaměstnance právnické osoby.

Takový stav podle mého názoru zakládá velmi snadný negativní zásah do života právnické osoby. Eliminace takového stavu ve vztahu k reálně možným preventivním opatřením ze strany právnické osoby fakticky vyloučena.

Závěrem si dovoluji shrnout, že podle mého názoru je přijetí ZTOPO v právním řádu České republiky v této formě a stavu nepotřebné, protože dochází k téměř nulové aplikaci zákonných norem v praxi, a to z důvodů nejasnosti výkladu právních norem, které jsou v některých případech neodstranitelné. Dále pak z důvodu chybějící metodiky výkladu, pro kterou zjevně nezbyl v rámci překotného legislativního procesu prostor.

Lze uzavřít, že pro to, aby ZTOPO naplnil účel, pro který byl přijat, bude nezbytná novelizace některých klíčových ustanovení se zavedením nezbytné metodiky předkladatele a garanta zákona, tedy ministerstva spravedlnosti. V opačném případě zůstane bohužel zachován stav, že právní praxe zanechá zákon takřka bez povšimnutí.

Cizojazyčné resumé

The abstract

The criminal liability of the legal entities is the topic of my thesis.

I am concerned with the terms arising out of the legal theory in the introduction of my work. The difference between the physical and legal entities is defined as well as the definition of the expression of the legal entity and the way of their acting.

In the other section I explain the expression of the legal liability, concentrating on the criminal liability in general point of view.

The historical development of the criminal liability of the legal entities in the legal theory is described in the following part of my work.

In the other section of my work I focus on the development of the criminal liability within the particular European countries, I describe in what European countries the current Criminal Codes were revised and where a completely new law referring to the issue of the criminal liability of the legal entities was created. I pay attention to the substantial elements of this legislation and its creation in the particular countries, whereas I emphasize the fact that in the majority of the countries only a simple legislation made by uncomplicated amendments or the addition of the particular articles were implemented in the current Criminal Codes. Only the minority of the European countries similarly to the Czech Republic decided to create a new law reflecting this topic. I myself support the lawyers who state the current practice shows and proves that acceptance of the law in the Czech Republic was performed rather under the pressure of the international institutions and due to the worries of the Czech Republic about the fact that the obligations arisen out of the relevant international stipulations referring to the necessity of the legislation of the criminal liability of the legal entities have not been fulfilled so far.

The Parliament of the Czech Republic had not already accepted the draft act in 2004, which is a significant signal from this point of view.

In the final section of my thesis I think about the contribution of a new Act on the criminal liability of the legal entities in the legal practice of the Czech Republic in such a situation when 12 months have already passed since this Act came into effect. I find out that the minimum number of applications of the legal rules of this Act have been implemented in the legal practice of the Czech Republic. From this fact it may be deduced that the legal practice has not accepted the Act. It appears to be improbable that the legal entities would limit their delinquent acting after the Act came into effect.

I also notice the interpretative ambiguity of some key provisions of this Act.

Finally, I deduce that in this form the creation of the Act was rather quickly performed without being completed with the relevant methodology, whereas the crucial question is whether it was necessary to create the entire Act to this issue.

Currently the only conclusion may be deduced that the Act on the criminal liability of the legal entities has not been proved in the Czech legal practice.

We may hope that this is the only intermediate state. I personally suppose that without the relevant amendments establishing the principal interpretation a significant change shall not be expected.

Seznam použité literatury

Prameny :

ŠVESTKA, Jiří., DVOŘÁK, Jan. a kol. *Občanské právo hmotné 1. 5.* vydání. Praha: ASPI - Wolters Kluwer, 2009.

KINCL, Jaromír., URFUS, Valentin., SKŘEJPEK, Michal., *Římské právo.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995,

Kincl a spol., *Římské právo II.*, vydání C.H.BECK, 2012

GERLOCH, *Teorie práva*, III. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86473-85-6,

KNAPP, Viktor. *Teorie práva.* 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 1995.

KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kolektiv. *Občanské právo hmotné.* 4. Vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005.

FOREJT, Petr., HABARTA, Petr., TREŠLOVÁ, Lenka. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem.* Praha: Linde, 2012

MUSIL, Jan. *Trestní odpovědnost právnických osob: Historický vývoj a mezinárodní srovnání.* In MUSIL, Jan., VANDUCHOVÁ, Marie (ed). *Pocta Otovi Novotnému k 70. narozeninám.* Praha: Codex Bohemia, 1998

Solnář, Fenik, Císařová, *Základy trestní odpovědnosti*, II. vydání 2004

Šámal, P. a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář.* 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2012

Zákon č. 89/2012 Sb.

Prameny cizojazyčné:

Zeder, F. *VbVG: Verbandsverantwortlichkeitsgesetz.* Wien: Neuer Wissenschaftlicher Verlag 5006,

Literatura

Vidrna – dvě poznámky k trestní odpovědnosti právnických osob,
Bulletin advokacie, 10/2012,

Abschlussbericht der Kommission zur Reform des strafrechtlichen
Sanktionsystems (März 2000)

Druhý protokol k Evropské úmluvě o ochraně finančních zájmů
Evropských společenství ze dne 19.6.1997.

Šámal – k trestně právní odpovědnosti právnických osob Bulletin
advokacie 11/2011.

Seznam použitých zkratek

- 1.** ObčZ – Občanský zákoník - 40/1964 Sb
- 2.** ObchZ – Obchodní zákoník - 513/1991 Sb
- 3.** BankZ – Zákon o bankách- 319/2001 Sb
- 4.** ZTOPO – O trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim - 418/2011 Sb.,
- 5.** OWIG – Das Ordnungswidrigkeitengesetz
- 6.** Tr.Ř. – Trestní řád - 141/1961 Sb